

ניקוי המקרר: עושים ע"י מים וסבון, ואח"כ ישים נייר כדי שלא ייגע כלי של פסח במקום שהיה בו חמץ.

לאחר שגמר לאכול החמץ בערב פסח יצחצח את שיניו

בתחילת שעה שישית, שהוא זמן שריפת חמץ. לא יעשה מלאכה שאינה קשורה לפסח עד שישורף את החמץ.

עוגה מקמח מצה אסורה לאכול בער"פ כל היום (י"א שרק לאוכלים שרויה) מפני שיתכן שאפשר לצאת בה יד"ח בפסח. וקנידלך שרי עד שעה עשירית.

עוד הלכות בערב פסח: בער"פ אחר חצות אסור לעשות מלאכה, מלבד מלאכות שהותרו בחול המועד כדבר האבד ומעשה הדיוט. אבל תספורת או להפעיל מכונה לאחר חצות אסור וכשהפעיל קודם שרי. והתירו נמי תיקון בגדים שנקרעו רק אם עושה זאת בחינם. ואם זקוק לכתוב משהו לצורך המועד יש עדיפות שיעשה זאת בער"פ אחר חצות מאשר בחוה"מ.

מותר להשהות בבית קטניות בפסח ואפי' נפלו עליהם מים ולא גוזרים כבתבואה.

צריך לצלות הזרוע והביצה לפני שבת וכשחל ביו"ט שרי. ואם שכח אין שום אפשרות לצלותם. וישים חתיכת בשר מבושלת אחרת.

רצוי להכין את צרכי הסדר בעיו"ט

הכנת החרוסת: מרסקים תפוחים, שקדים, אגוזים, קינמון, זנגביל, ומערבבים אותם בתוספת יין.

כרפס: סלרי או תפו"א או צנון, כ"א כפי מנהגו.

זרוע: צולים על האש חתיכת עוף עם עצם (כנף או שוק).

ביצה: צולים על האש ביצה מבושלת עם הקליפה.

מי מלח: מערבבים מים עם מלח.

מרור: שטיפת חסה ובדיקה מתולעים.

ישתדל להקפיד מאוד על שינה קודם כניסת החג, ההורים והילדים כמובן.

ליל הסדר:

לובשים קיטל בשביל להוריד קצת מהגאוונה. ובשנה ראשונה יש שלא לבשו.

השולחן יהיה ערוך לפני שמתחיל הסדר, כדי להזדרז להתחיל שהתינוקות לא ירדמו.

דרך חירות, נהגו לקשט את השולחן יותר מכל השנה.

יכין שוקולדים לחלק לילדים שיהיו בעניינים.

מה שאפשר יגיד בשירה ובזמרה, ויעשה במנגינות מיוחדות של כל מיני שירים מוכרים.

אם רוצה להושיב את כולם, יאסוף מעשים טובים שראה אצל הילדים לפני פסח וירשום אותם. ובליל הסדר יזכיר כ"א מה עשה. למשל: מושילה עזר מאוד לאמא וכדו'. ועי"כ הוא מחבר את הילדים לשולחן.

להיזהר מאוד לא להגיע בזה הלילה לידי כעס.

סידור הקערה:

זרוע: זה כנגד קרבן פסח. וזה זכרון שהקב"ה גאל אותנו בזרוע נטויה. וצריך צלוי כקרבן פסח ואוכל למחרת.

ביצה: כנגד קרבן חגיגה. כדאי לצלותה קודם. ואוכלים באותו לילה. וביצה היא מאכל אבלים כי אין לנו קרבנות היום.

מרור: זכר שהיה לנו מר במצרים.

חרוסת: זכר לטיט, ומערבב יין זכר לדם שהיה נוזל מהטיט. והורגים עי"ז את הארס שבמרור.

כרפס: הוא להרגיש כמו מלכים שהיו אוכלים ירק כדי לפתוח את התאבון.

ועיקר המצווה בלילה הזה היא להרגיש כאילו יצאנו אנו ממצרים. ולהודות ולהלל ולשבח על הניסים שנעשו במצרים, והלילה הזה הוא ליל שימורים.

צריך שיהיה מוכן מי מלח ושלוש מצות בתוך המפה. **אם שכח לעשות מי מלח קודם הלילה** (כשחל בשבת) יתן שליש מלח כנגד שני שלישי מים. ויעשה מעט.

סימני הסדר:

לפני קידוש נוהגים שכ"א מוזה לשני כדי שיהיה דרך חירות, וכן בכל הד' כוסות. בכוס ראשונה מקיימים כמה מצוות: קידוש של יו"ט, ואם חל בשבת אז גם של שבת וכן כוס ראשון מד' כוסות.

בשבת יאמר שלום עליכם בזריזות.

יסדר הקערה לפניו באופן שאינו צריך לעבור על המצוות, וכהאר"י. דהיינו הכרפס למעלה מעל הכל, מי מלח בסמוך לו יותר מהמצה, ולגבי הזרוע והביצה שהם לזכר ולא למצווה אין בעייה שיעביר עי"ז. וה"ה מרור וחרוסת י"א שאין בזה בעייה.

כמעט כל סימני הסדר איך עושים: מוזכר בכל הגדה מצויה, הבאנו רק פרטים שלא כתובים בהרבה מההגדות.

מצוות הסיבה. היא שגופו יהיה נוטה לצד שמאל ולא מספיק כשרק ראשו נוטה. בכיסא עם ידידות סגי לנטות לצד שמאל ע"ג הידית. ובכיסא בלי ידידות לא מספיק לנטות, אלא צריך להישען על גב הכיסא כשהמשענת נוטה לצד שמאל. ומבואר בפוסקים שצריך גם כרית.

נשים חייבות בהגדה של פסח, והגדת לבנד, ארבע כוסות, אכילת מצה ומרור.

קטנים וקטנות מגיל חמש שש ולפעמים שבע, תלוי לפי חריפותו, שהגיעו לגיל חינוך צריך לתת להם כוסות ליל הסדר וישתו מלא לוגמם שהוא רוב רביעית, ועדיף להכין להם כוס רביעית בצמצום כדי לחנכם לרוב כוס.

יכווין בשהחיינו על כל המצוות. מצה ומרור, יו"ט וסיפור יצי"מ. **ולכן אישה שהדליקה נרות ובירכה שהחיינו יכולה לענות אמן** על שהחיינו שבקידוש כי הוא פוטר שאר מצוות.

שתיית משקאות בין כוס ראשון לשני שרי, והמחמיר תע"ב.

א"צ להוציא הטבעות לפני נט"י לכרפס.

אם ברך בטעות על נט"י לכרפס. יקפיד קודם ענט"י של הסעודה לנגוע במקום המצריך נטילה.

לכרפס טוב שלא ידבר בין הנטילה לאכילה.

מצוות סיפור יציאת מצרים צריכה להיות בדרך של **שאלה ותשובה**, וכשהילד לא מבין מה הוא אומר ב"מה נשתנה", האבא לא קיים את החלק של מצוות סיפור בצורה של שו"ת. ולכן במקרה כזה האדם ישאל לעצמו או אשתו תשאל אותו.

בן המתארח אצל אביו או חמיו, נחלקו הפוסקים אם מקיים והגדת לבנד ע"י אביו. רש"י פוסק שמהני ול"צ שליח. רבי משה שטרנבוך אומר שימנה את אביו שליח. ורנ"ק אומר שאף האב צריך לספר לבניו.

נזהרים שלא לשנות היין ששפך בעשר המכות.

מותר להפסיק באמצע הלל לאמירת חידושים.

בליל פסח בוצעים מהמצה העליונה ואפילו שחל בשבת.

הנה הדין הוא שבאכילת מצה הראשונה אוכלים ב' כזיתים אחד מהעליונה ואחד מהאמצעית. מי שלא מברך בעצמו את ברכת המוציא ואכילת מצה, אלא שומע אותם לא צריך ב' כזיתים.

הנוהגים שכ"א יש לו מצות לפניו ומברך הברכות בעצמו, כשחלק מהמסובים אוכלים כזית מצה ושומעים ברכת המוציא או אכילת מצה מחבריהם, אסור לענות אמן כ"ז שלא יצא יד"ח אכילת מצה.

מנהג העולם שמשלימים מצה שאינה שלימה ללחם משנה עי"י חריכת קצותיה באש. ובאמת הסטיפלער והרב אלישיב כתבו שלא נקרא שלם. ונפק"מ שיהיה אסור לעשות זאת ביו"ט כי זה לא לצורך. ומי"מ מצה שנראית כשלימה דינה כשלימה.

שולחן עורך לא להעמיס מידי כדי שיאכל האפיקומן בתאבון. ויאכל ביצה.

באפיקומן יאכל ב' כזיתים. זכר לפסח ולמצה.

אם אחר אכילת אפיקומן אכל משהו יאכל שוב אפיקומן, אם עדיין לא ברך ברכת המזון.

הרב אלישיב התיר לשותות קפה עם סוכר לאחר אפיקומן במקום הצורך, כדי שיוכל להמשיך לספר ביצי"מ.

נשים ששכחו יעלה ויבא בברכת המזון של פסח יחזרו, בשונה מכל המועדות שלא חוזרות. (בסוכות נחלקו הפוסקים בזה)

יש שהקפידו לשותות כוס רביעי לפני חצות, והרבה מהפוסקים לא הקפידו בזה.

יו"ט: רבי ניסים קרליץ ועוד פוסקים התירו לכתחילה לקלף ביו"ט **במקלף**.

חול המועד:

קטנים הנצרכים לאכילת קטניות בפסח כגון מטרנה צמחית או דייסת קורנפלור, יש להעדיף את הנ"ל, מאשר דברים הדומים יותר לחמץ כגון דייסת אורז. ויקפיד לייחד להם כלים נפרדים. ויזהר מלשפוך מקומקום של פסח על הקטניות. אלא ישפוך לכלי ריק המיוחד לקטניות ומשם יערה על הקטניות.

במקום צורך גדול מותר להיכנס לחדר ולמקום שנמכר לגוי, והיינו פעם פעמיים, כדי שהמכירה לא תראה כצחוק.

לגבי גיהוץ בחוה"מ התירו לצורך הסרת קמטים. אבל לייצר כפלים יפים אסור.

אדם שבעיו"ט נטל ציפורניו או שבעריו"ט לא היה לו מה ליטול. מותר לו ליטול ציפורנים בחול המועד.

בחול המועד מותר להתקשר בטלפון רק לצורך המועד.

כשמכבש לצורך קטנים אפשר להוסיף עוד בגדי קטנים במקום שיש לו ספק אולי יצטרכם במועד. ובמקום שבטוח שלא יצטרך אסור. והמחלל את המועדות איתא באבות שאין לו חלק לעוה"ב.

הקלדה במחשב היא מעשה הדיוט, ומותרת לצורך המועד. ובהדפסה מהמחשב החמירו.

בשביעי של פסח שחל ביום שיש יש לאכול קודם שעה עשירית שזה בשעה 58: 3 (תשע"ט), משום כבוד השבת.

נחלקו הפוסקים האם מותר לבשל בשביעי של פסח עבור שבת שאח"כ (בעירוב תבשילין) קטניות כ'ארבעס' לשלום זכר, וכטחינה כיוון שיש הרבה האוכלים, וראויה לאחרים. ולדעת רוב הפוסקים שרי לאכול זאת בשבת **לכתחילה**.

תמצית סיפור יציאת מצרים ע"פ מדרשי חז"ל

הקדמה

מצוות סיפור יציאת מצרים היא יתירה על שאר המצוות, שכל המצוות יש להן גבול ויש מצוות שאפילו עובר על כל תוסף אס מוסף, מה שאין כן בסיפור יציאת מצרים, שבו יש עניין להרבות וכל המרבה הרי זה משובח, ואפילו כולנו חכמים ונבונים ויודעים את התורה יש עלינו מצווה לספר.

ומובא בחז"ל שגדר המצווה הוא שכל אחד יספר בסגנונו וכפי צחות לשונו, אלא שברבות השנים כשהתברו כאלו שהיו אומרים דברי הבל, או-אז כתב בעל ההגדה את הנוסח שיש בידנו, אבל יסוד המצווה זה להרגיש את הסיפור ולחיות אותו. קריאת ההגדה כפשוטה ללא הרגשת הלב, הרי היא משולה לילד בר מצווה שמדקלם את הדרשה מהדף שהכינו לו ומסיים בתודה רבה להורי המסורים.....

עיקר המצווה היא לחוש כאילו אנחנו עבדים, לתאר מה זה עבד, מה זה לעבוד קשה מ 4 בבוקר עד הלילה, וכעת אנו יוצאים לחירות ולהמחיש מה מרגיש היוצא לחירות ועד כמה הוא מאושר ביציאה, וזמ"ש מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ולכן, מצד אחד אוכלים לחם עוני ומצד שני יושבים דרך חירות. ובסיפור צריך ג"כ לספר יאת אשר התעללתי במצרים, לשמוח במפלתם, ולצחוק על המצרים בכל מיני דוגמאות חיות ממה שעבר עליהם בשעה שהקב"ה הכה אותם.

סיפור יציאת מצרים הוא יסוד האמונה וההנחלה לדורות הבאים של האמונה בקב"ה, שבר ועושה, תורה משמים, מידה כנגד מידה וכו', ואין דבר העומד מול רצונו.

ישנו דבר מוזר שאנשים מתכוננים לליל הסדר בביעור חמץ. מרור, מצות וכל המסתעף אבל מזניחים מאוד את מצוות הסיפור שצריך להתכונן לזה ביותר כי עיקרו הרגשת הלב וגם מי שכן מתכונן לכך לפעמים הוא משקיע המון בווארטים וכדומה ופחות בסיפור עצמו.

כתוב בזוהר שהמלאכים יורדים לבתים לשמוע את אמירת ההגדה ומי אשר אומר בשמחה, הקב"ה מראה לממליה שלו.

(רעיון לסיפור בשעת ההגדה: יחלק את זה לכמה חלקים: השעבוד. לידת משה. המכות. והיציאה ממצרים. חלק יאמר בתחילת מגיד אחרי מה נשתנה. וחלק שני לפני הסעודה. חלק שלישי בסעודה. והשאר בסוף הסדר. כך ישאיר את הילדים ערניים ובמתח, מהמדרשים והסיפור. כל חלק יסיים במתח גדול לקראת החלק הבא.)

ראשית השיעבוד

הקב"ה גזר גלות על כלל ישראל בגלל שאלת אברהם איך אני אדע שאני ארש את אר"י ועוד שבני ישראל יתחזקו באמונה טרם קבלת התורה. אבל הקב"ה רצה שלא ישתעבדו לעם בזוי ולכן דאג לשעבדם אצל העם הכי מכובד שהיה באותה תקופה.

בזמן שבני ישראל ירדו למצרים הם החלו לפרות ולרבות, עם מינימום 6 עוברים בכרס אחת.

בתחילת ימי השעבוד היו המלכים והשרים כולם מהיהודים. אח"כ היו שווה בשווה, ואח"כ, כשכל יורדי מצרים מתו צמצמו מאוד את השרים היהודים ולאט לאט היהודים התחילו להתקרב לגויים (מלבד שבט לוי). אמנם בני ישראל המשיכו לשמור מצוות כרגיל, אבל הקירבה לגויים הרחיקה אותם משמירת המצוות משום שחשבו שעל ידי זה הם יהיו יותר חשובים בעיני הגויים.

ואז התחילו הצרות, המצרים יצאו ביחד עם היהודים להילחם עם עשיו והמצרים שמו את היהודים קדימה והם עצמם ברחו, וכשהיהודים נצחו את עשיו הם ראו שהמצרים ברחו, היהודים כעסו על המצרים והרגו את כולם.

באו המצרים אל פרעה ואמרו לו זה לא עסק הם מתרבים בקצב מסחרר, שש לשנה בכל משפחה. הם חזקים ושולטים על כל הכלכלה, עוד מעט הם קמים עלינו ומגרשים אותנו מכאן. בתחילה פרעה התנגד להרע להם. הוא בכל זאת ידע יותר טוב מכולם מה היהודים עושים למען הממלכה, אבל לאחר שהורידו אותו מכסאו למשך ג' חודשים הוא חזר למלך, ואז בכל המרץ ובהרבה יצירתיות הוא התחיל להרע לישראל. הוא קרא לשלש יועציו הבכירים, איוב בלעם ויתרו, ושאלם איך נתחכם עם ישראל בצורה שהקב"ה לא יתנקם בנו? ואז החליט שהכי טוב לאבדם במים כי הרי הקב"ה הבטיח שלא יהיה מבול, ואם כן הם מווגנים מפני מבול. מה שהוא לא לקח בחשבון זה שהקב"ה יתנקם בהם על ידי שיטביע את כולם בים. וכך קיבל החלטה לזרוק את כולם לים. יתרו שמע ואמר ילא כדאי וסיפר מה קרה עם אבימלך ופרעה שהקב"ה העניש אותם בגלל אברהם אבינו. פרעה כעס עליו ויתרו נאלץ לברוח מיד למדין - לא לפני שלקח אתו את המטה הידוע. איוב שתק ונידון ביסורים. בלעם הסכים וקיבל, ובסוף הקב"ה נקם בו.

תוכנית פרעה

מיד התחיל פרעה לשעבדם. בהתחלה הוא הציע לבני ישראל לעבוד תמורת תשלום והוא יעמוד בראש. היהודים, שרצו להתחנף לפרעה, עבדו בכל המרץ. פרעה העמיד מהדא אנשים שירשמו כמה כל אחד עושה בדיוק, (בשביל ההמשך, כמובן). ואז הגיע השלב השני שבו היהודים נדרשו לעבוד בלי כסף, וכמובן, באותו הספק שהיה קודם לכן כשעבדו בשיא ההתלהבות תמורת תשלום. בשלב שלישי התחילו לתת מכות חזקות למי שלא מספיק לעמוד בקצב. והוא מינה שוטרים יהודים לזה כדי שילחמו אחד בשני (יש לציין שהשוטרים היהודים לא התנהגו באכזריות כלפי אחיהם אלא להיפך סבלו בדומיה את המכות על מה שאחיהם לא הספיקו) והמצרים שברו את כל מה שבנו כדי שלא יהיה סיפוק ליהודים.

לא צריך הרבה דמיון כדי להרגיש את המצב הקשה שהיהודים היו בו. אחר כך הוסיפו להתאכזר והעבידו עבודת נשים לגברים ולהפך, ומי שלא הספיק להשלים את מכסת הבניין שהיתה מוטלת עליו, לקחו את התינוקות שלו והשתמשו בהם להשלמת הבנייה במקום לבנים ועצים. היהודים, כשהיו בצרה וראו את השעבוד הגדול שנפל עליהם, התחילו לעזור אחד לשני על

ידי שכרתו ברית שיהיו ביחד ויעשו חסד אחד עם השני.

מטרת פרעה היתה שיתמעטו, אבל 'כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ ויקוצו מפני בני ישראל'. המצרים היו הולכים ברחוב והם פשוט השתגעו, בכל מקום שהלכו בו נתקעו בהמוני ילדים. למשפחה ממוצעת היו חמישים שישים ילדים והם הסתובבו למצרים בין הרגלים.

וכך המצרים העבידו את בני ישראל בפרך, לא נתנו להם לחזור הביתה ולא נתנו להם מנוחה ולא אוכל. שלחו אותם לאסוף חיות לנקות זבל.

וככל שעינו אותם יותר, כן התחזקו יותר בזהירות מלשון הרע ובשאר ענייני בן אדם לחברו.

הנשים הצדקניות היו מגיעות בלילות לפני בעליהן, מתקשטות בפניהם, מתעברות ויולדות בשדות. המצרים היו רואים את התינוקות שנולדו ובאים לשם להרגם, אבל השם עשה נס והתינוקות נבלעו באדמה, המצרים חפרו באדמה אבל הם יצאו בצד השני ומלאכים האכילים והשקום, ולאחר שגדלו כל אחד חזר להוריו. ואפילו בהסתרה הקב"ה חושב עלינו.

חלום פרעה

יום אחד חולם פרעה חלום: כל מצרים על כך אחת ומישהו אחד על הכף השניה ומכריע אותו. אמרו לו הפותרים: יבוא אחד שיציל את כל עם ישראל. במקביל פרעה רואה שהפעולות שלו למיעוט הילודה לא רק שלא עוזרות, אלא הם לא גומרים להתרבות עוד ועוד. פרעה מחליט לקרוא למילדות ולומר להם שיהרגו את כל הזכרים הנולדים, וכדי לא להראות אכזר, הוא אמר להן, שיעשו זאת על ידי שתוך כדי לידה יסתמו לנולדים את האף וככה הם ייחנקו ויחשבו כולם שזו איזושהי מגפה.

המילדות הצדיקות, כמובן, לא רק שלא שמעו, אלא אף עזרו יותר והביאו כסף לנצרכים ועשו עזר לילדות.

ויקרא מלך מצרים למילדות ויאמר להן למה אתן לא שומעות בקולי? והן ענו שהיהודיות יולדות לבד, והיה נס שהוא האמין להן ובאותה תקופה הקב"ה הכפיל ושילש את הילודה.

ואז פרעה חולם חלום נוסף, שאיש אחד מלקט את כוכבי מצרים וזורקם לים. פרעה נלחץ ומחליט לזרוק את כל הנולדים לים, וליד כל בית יהודי בנה בית של גוי שתפקידו היה לבדוק מי צריכה ללדת ולעקוב אחר הלידה כדי לזרוק למים מיד כשיוולד, והנשים הצדקניות היו מלות (ברית מילה) את התינוקים לפני זריקתם והגויים היו צוחקים עליהם וכך זרקו לים מיליוני יהודים, והיה נס שכל התינוקים שנזרקו בא מלאך והוציאם והאכילם והשקם עד שגדלו ונהיו עצמאיים ושלחם להוריהם.

קושי השיעבוד

עמרם היה גדול הדור ובאותו הזמן שפרעה גזר על הזכרים אמר עמרם חבורה בביכ"י המרכזי ומסקנת הדברים היתה שעל כולם להתגרש בשביל לא להוליד ילדים שיצטרכו לזרוקם וכך

היה, עמרם ועמו יחד כל כלל ישראל עמדו וגרשו נשותיהם, ואז באה לפניו בתו מרים בטענה: פרעה גזר על הזכרים ואתה גזור גם על הנקבות? ועוד, מה עם קידוש ה' ועולם הבא?! עמרם קיבל את הדברים וחזר להתחתן ויחד עימו התחתנו כולם בחזרה.

והיה נס גדול, יוכבד בגיל 130 התעברה ובחודש השישי ילדה את מושיען של ישראל כשהוא מהול ומאיר את הבית, מיד הבניה שהוא זה שאמור להושיע את ישראל. השכנים הגויים לא חשדו בכלום שהרי הם ידעו שעדיין לא עברו תשעה חודשים מהחתונה. כשעברו 3 חודשים התחילה להילחץ ופחדה שהנה הם יבואו לבדוק ויגלו את התינוק, היא בנתה תיבה ושמה אותו בים במחשבה שגם אם המכשפים גילו בכישופים שלהם שהוא נולד, הם 'יאבדו' אותו כשיושלך לים ויחשבו שהוא טבע. ובאמת, בהתחלה פרעה לא היה רגוע, הוא ראה בכוכבים שמושיעם של ישראל כבר נולד והוא עדיין חי, אבל מהרגע שמושה הושלך ליאור הוא חשב שגם הוא הוטבע במים ונרגע.

מרים ובתיה

באותו רגע שאמו של משה שמה אותו ביאור, מרים אחותו החליטה לעקוב מה יעשה לו. והנה לפתע היא מבחינה שבת פרעה, בתיה, מגיעה עם נערותיה ומיד התחילה לבכות.

ולמרבה פליאתה, בתיה נגשת ישר למקום ששם נמצא משה ומושיטה את ידה לקחתו. נערותיה שעמה אמרו לה: את עוברת על רצון אביך ולא זו בלבד, אלא שאת מצילה אותו בדיוק היום, ביום שבגללו זורקים כבר תקופה ארוכה את כל הילדים לים. מיד בא מלאך חבטן באדמה וכולן מתו. באותה שעה בתיה מחליטה להתגייר, לאחר שכבר קודם לכן היתה מאוד שבורה ממה שאביה מעולל ברוב אכזריותו.

ואז לקחתו בתיה, והמעשה הידוע עם האוכל - שלא רצה לינוק ומרים הציעה להביאו ליהודיה וכו' וכו'.

כעבור שנתיים באה בתיה לקחת את התינוק שגמר לינוק כדי לגדל אותו בביתה שזה בית המלך, ובתיה אוהבתו אהבת נפש. וכך גודל בבית המלך, האדם שהמלך שונאו שנאת מוות, והוא גודל כבן אהוב על ברכי המלך כבכיר הנסיכים. וזה לכאורה הנס הכי גדול במצרים.

אחד מהמדרשים הידועים על בית פרעה היה, שיום אחד באחת החגיגות כשפרעה ישב בראש השולחן ולצדו אשתו ובתו, ומשה על ברכיהם, משה קם ונוטל את הכתר מעל ראשו של המלך. בלעם, שהיה במקום אמר מיד תזהרו ממנו הוא הולך להושיע את ישראל, אבל גם הדבר הזה 'משום מה' נעלם מעיניו, על ידי שבא מלאך והתחפש לאחד מיועצי פרעה והציע לבדוק אם הוא סתם עשה מעשה קונדס או שהוא יודע מה הוא עושה, ושמו לו גחלים ומיד 'הבינו' כולם שאין להבין ממעשיו כלום משום שהוא קטן.

גדולתו של משה

בגיל 9 שמע משה את כל הסיפור של היהודים ושהכל הגיע מבלעם והוא החליט להתנקם בו, ואכן משה הנסיך התחיל לעשות לו את המוות עד שבלעם לא יכל יותר וברח מפניו.

בלעם הגיע לארץ כוש והחליט להשתלט על המדינה. בזמן שכל הגברים במדינה יצאו למלחמה, הוא הקיף את המדינה במכשולים. בצד אחד בנה גדר, בצד שני עשה נהר, לצד שלישי הביא המוני נחשים, ובצד רביעי גם כן עשה גדר גבוהה כדי למנוע מהלוחמים לחזור הביתה. ואכן כשה'כושים' רצו לחזור הביתה אחרי המלחמה הם לא יכלו להיכנס, ובמדינה נשארו רק הנשים והטף מוקפים במכשולים שניתקו אותם מהאפשרות לחזור לחיים הרגילים. (עוד נחזור לזה בהמשך).

בינתיים משה גדל בבית פרעה ובתור נסיך הוא נהיה שר בכיר בממשל פרעה, הוא היה שר העבודה ובתוקף תפקידו היה יוצא לעשות סיור בממלכה, שם הוא רואה את עוצמת האכזריות שבה העבירו את היהודים בפרך, עבודת נשים לגברים, פירוק כל מה שבנו וכדו' וליבו נקרע מרחמים עד אשר רצה למות בשביל זה. הוא ניגש לעזור, לסחוב, לחבוש ולסייע ככל שניתן, ובאמת הצליח להקל את קושי העבדות, ואף הצליח לשכנע את פרעה שיאפשר להם לקבל את יום השבת כיום חופש ומנוחה שבועי.

יום אחד רואה משה איש מצרי מכה יהודי עד מוות, בדק משה וראה שאף אחד לא רואה מיד קם והרג את המצרי וכיסה את דמו. למחרת ראה את דתן ואבירם רבים, התרה בהם שיפסיקו אך הם אמרו לו: ההלחגנו אתה רוצה כמו שאתמול הרגת את המצרי? מיד הם קמו והלשינו עליו למלך. המלך התחיל להיבהל מהעצמאות היתרה שלו ומיד שלח שיהרגו אותו.

משה שמע שפרעה גזר עליו עונש מוות וברח. ואז נעשה נס שכל הרודפים אחריו התעוורו ולא יכלו להשיגו וגם יורי החיצים עליו לא הצליחו לפגוע בו, משום שכל החיצים התהפכו וחזרו עליהם וכשרצו לכרות את ראשו, צווארו נעשה שיש ולא יכלו לפגוע בו.

משה בכוש

משה מצליח לברוח ומגיע לארץ כוש 10 שנים אחרי שבלעם הגיע לשם, ואז הוא מגלה שכל הגברים חיים מחוץ למדינה והנשים והטף מסוגרים בתוכה, ובמקום שולט מלך זקן וחולה שלא יודע איך להתמודד עם הבעיה שבלעם ארגן להם, ואז כשמושה הגיע וראו אדם גבוה ומרשים שחכמתו מאירה על פניו החליטו למנותו למלך, משה נהיה מלך כוש והורה לכל אחד מהתושבים לגדל אפרוח של חסידה (שהיו מהם הרבה במקום) ולהרעוב אותו במשך 3 ימים ולאחמ"כ להשליך את החסידות המורעבות להיכן שבלעם שם את הנחשים, ואכן כך עשו, והחסידות התנפלו על הנחשים ואכלו אותם ברגע אחד, וכך המצור נפרץ ובני כוש שהיו מנותקים מבינם 10 שנים חזרו הביתה. ובלעם כמובן ברח כל עוד רוחו בו, מיד מינו את משה למלך כוש, ומשה מלך שם במשך 40 שנה. לאחר 40 שנה משה יצא משם בכבוד גדול לכיוון מדין.

משה במדין

באותם ימים ישב במדין ראש הכמרים שהחליט יום אחד להתגייר, ודבר זה גרם להתעללות של בני המקום בו ובעיקר בילדיו. והנה באותו היום שהגיע משה למדין הוא מגלה את ההתעללות הנוראית בבנות יתרו, עד כדי כך שהרועים המתעללים רצו להטביע אותן בבאר, מיד הגיע משה העיף את כולם בכוחו הרב והציל את הבנות.

באותו היום ציפורה חוזרת הביתה מוקדם מהרגיל (כי כל יום כשבאה לשאוב מים היתה צריכה לחכות כמה שעות עד שיגמרו כולם לשאוב) יתרו שואל אותה מה קרה שחזרת מוקדם? והיא ענתה איש עברי הצלני. א"ל קראי לו ומשה בא.

תוך כדי שיחה עם משה, התברר ליתרו שמושה הוא מבוקש למלך מצרים, מיד שם אותו בבור (אז מצרים היתה שליטת העולם ולא היו צריכים צו הסגרה כדי לעוצרו). אחרי 10 שנים יתרו היה בטוח שהוא מזמן התרקב שם, אבל הוא לא ידע שבתו ציפורה היתה באה אליו כל יום ומורידה לו אוכל. יום אחד יתרו יורד והנה הוא רואה שמושה חי, מיד הבין שמדובר באיש קדוש והוציאו מהבור.

עוד לפני שהתגייר יתרו אחרי שברח מפרעה עם המטה, שם יתרו את המטה באדמה ולא הצליח להוציאו, או אז נשבע שמי שיצליח להוציאו יהיה חתן לבתו והמטה גם כן יהיה שייך לו, והנה יוצא משה מבית האסורים ומגיע למטה ושולפו, מיד קיים יתרו את 2 הבטחותיו.

חזרה למצרים

ובינתיים במצרים פרעה נחלה בשחין רע וכל גופו התחיל לפלוט כמויות של פסולת מסריחה, הסרחון היה כל כך גדול, המדרש מספר, שיום אחד ברוכבו על סוסו נפל והתגולל ביציאותיו ביסורים נוראים ומרוב רקבון שיצא מגופו אף אדם לא העז להתקרב אליו... באותם ימים היה רוחץ כל יום בדמם של 300 תינוקות יהודים.

ובני ישראל לא יכלו יותר ובכו והתפללו להקב"ה, ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה.

ציווי ה' למשה

הקב"ה מתחיל להכשיר את משה להנהיג את כלל ישראל ולגואלם ממצרים. הוא ראה שמושה עניין אותו הפרט, איך עזר במצרים כשראה שלמישהו כואב, ואיך קעת כשהיה רועה וכבשה אחת ברחה, איך רץ אליה ונשאה על כתפיו או אז נגלה אליו הקב"ה בסנה ואמר לו שהוא צריך לגאול את כלל ישראל.

למשה היו הרבה שאלות: מי אני, מה אני אגיד לישראל, מה לפרעה, איך אגיד, הרי פרעה יהרוג אותי, אחי הגדול יקנא בי, לא יאמינו בי. ענה לו הקב"ה אל תדאג אני אלך אתך ואהרון אחיך יצא לקראתך, ולפרעה תאמר אלוקי העברים שלחני אליך, ולזקנים תאמר פקוד יפקוד אלוקים אתכם, ולבני ישראל תעשה את הסימנים של נחש צרעת ודם. כל המו"מ עם הקב"ה היה במשך שבעת ימי פסח.

אגב שימו לב משה לא מזכיר את צרותיו האישיות עם פרעה ודתן ואבירם שרוצים להרגו. כך מתנהג מנהיג בלי נגיעות, נקיות מוחלטת.

משה יוצא לדרך

משה רבינו רץ למצרים לעשות רצון ה'. בדרך כמעט מת בעקבות שלא מל את ילדיו. וכשהגיע למצרים מיד האמינו לו הזקנים כי אמר **פקוד יפקוד** וידעו שזה הסימן מאת ה' ובשונה מכל אחד אחר שהיה אומר את זה מדין גירסא דינקותא שלמד כך בחידר, משה לא למד בחידר אלא בבית פרעה..

ואז משה יוצא לדרך עם כל הזקנים לכיוון בית פרעה אבל הם לא עמדו בפחד הנוראי והסתלקו להם, משום שהכל ידעו שבמצרים ארץ המכשפים, כל האזור סביב לארמון שורץ חיות טורפות ואין שום אפשרות טבעית להיכנס פנימה בלי ליפול לפנייהם כטרף בשל.

בפנים הארמון יושב לו פרעה בגאווה, ביום שבו נהיה מלך העולם, סביבו יושבים כל מלכי העולם ופרעה מתגאה ברוב עושרו וכבודו, והנה לפתע נפתחת הדלת ובפתח ניצבים 2 אנשים גבוהים ומרשימים - ולמרבה הפליאה, לא זו בלבד שהחיות לא טרפו אותם, אלא הם גם ליוו אותם כמשמר כבוד עד לפתח ההיכל.

באותו הזמן הקב"ה עשה שפרעה הוצרך מאוד לנקביו, ופרעה כידוע לא התפנה, במקביל שלח לו הקב"ה כמה עכברים קטנים שיסתובבו על גופו וינשכוהו במקומות רגישים, קשה אפילו להעלות בדימיון את ההלם הנורא שאחז בפרעה בעקבות ההתפתחויות המסעירות שנקלע להן פתאום. וכמובן פרעה לא הסתיר זאת אף שרצה מאוד, וזה היה היום שלו, הוא החל לשאוג שאגות עד לב השמים מרוב יסורים והבזיונות היו לא קטנים בכלל.

ומשה ואהרן פתחו את פיהם ואמרו אנחנו שליחים של ממ"ה הקב"ה והוא ביקש שתוציא את בניי לעובדו במדבר.

פרעה, למרות כל מה שעבר, לא התבלבל והחל להקריא את שמות כל האלילים שהיו רשומים לפניו ואמר שלא כתוב אצלו את השם הזה וממילא הוא לא מכיר בבקשה המשונה הזאת. אמרו לו משה ואהרן: טיפש, אתה חושב שהוא כתוב אצלך? הוא ממ"ה, הוא שולט מעל כולם. אמר פרעה אם ככה, אני לא מוציא את בניי ונראה אותו מוציא בלעדי, ואז אמרו משה ואהרן חכה ותראה, אוהו תראה, אתה עוד תרדוף אחרינו בתחנונים שנצא ממצרים, הם יצאו מהמקום ופרעה בז להם בגאווה לפני חבריו ובכעס רב אמר להם: ליהודונים האלו יש זמן לבקש טובות, נרפים הם נרפים, אני אכביד את עולי עליהם.

הכבדת העול על היהודים

וכולם יודעים שמאותו היום פרעה החליט שהוא מפסיק לתת תבן, שהיהודים יחפשו תבן בעצמם, איפה? לא יודע! זו בעיה שלהם. ולא עוד אלא שמעכשיו הם מחויבים להכפיל את הכמות. התביעה הזאת היתה בלתי מציאותית והיהודים כמובן לא הצליחו לעמוד בדרישות החדשות. בתגובה, השוטרים היהודים שהיו ממונים על העבודה, חטפו מכות רצח, וכשהלכו לפרעה לשפוך את מר ליבם הוא זרקם מפניו בבושת פנים, כשיצאו בכו למשה ואהרן על מה שנגרם בגללם ומשה אמר: תירגעו! ישועת השם כהרף עין.

למחרת משה ואהרן הגיעו עוד פעם לבית פרעה באותה מתכונת ואמרו לו: אמרנו לך משהו אתמול, אם תשמע לנו טוב, ואם לא יש לנו דרכים אחרות להראות לך. הם זרקו את המקל שנהפך לנחש אמיתי, לא כמו כל חרטום במצרים שידע לעשות ביכאילוי אלא אחד שבולע את המקלות של כולם. אבל פרעה בזכות שהקב"ה הכביד את ליבו הרשע (כדי שיראה את כל המכות עד קריעת ים סוף) לא שמע.

אמרו לו, אין בעיה חכה 24 יום ותראה שהקב"ה יחסל את האליל הגדול של מצרים, שהיה משקה את כולה. אבל פרעה לא התרגש יותר מדי.

המכות

ביום העשרים וארבע לפנות בוקר, כשפרעה עומד להגיע ליאור (לאחר יום שלם שבו לא התפנה כי טען שהוא אלוה ואינו צריך לכך) פרעה בשיא הלחץ להשתחרר מנקביו, נעמד מולו משה הגבוה ממנו משהו כמו 6 מטר ומתחיל לגמגם לו ופרעה אומר כן כן אבל למה עכשיו? ומשה שואל למה לא? אתה נראה לי לחוץ, למה? אתה צריך להתפנות? רק רגע, אתה לא אלוה? וכך השפילו בצורה הכי קשה.

למעשה משה מודיע לו: היום יהיה האות הזה. היום תתחיל מכת דם, על כל המשמעות שלה, וכל המכות הם מידה כנגד מידה והדברים ברורים.

המצרים העבידו את היהודים בזבל ושלחו לאסוף חיות ולא נתנו להם לזוז על ידי שהדליקו נרות על ראשם ושחטו את ילדיהם ולא נתנו להם להתרחץ ולישון וגירו אותם עם אוכל, לא נתנו להם לנוח בצל, לא נתנו לחבוש פצעים - והקב"ה החזיר להם על הכל ובגדול.

והיו מצרים צועקים בכל מכה ומכה כמו שרק גוי יודע, על ידי מכות אכזריות בילדיהם ומריסת שערות ראשם.

כתוב במדרש שבכל מכה מתו להם מיליונים. למשל, בדם מתו מהתיבשות ומאוכל מקולקל וכן הלאה.

לפי גודל האכזריות של המצרים כך הם נעשו יותר ויותר במכות. והקב"ה השאירם בחיים כדי שיסבלו יסורים

כמו שכבר כתבנו קודם. כדי להבין את עוצמת היסורים שהיו למצרים מהמכות לא צריך להיות בעל חוש דמיון מפותח, יש פסוק בתורה שכתוב בו חיוב לספר בהרחבה ולפרט ככל האפשר את תיאור המכות ולשמוח לאידם של המצרים "את אשר התעללתי במצרים" וכלשון הרמב"ם: כל אחד כפי צחות לשונו.

כל מכה נמשכה כשבוע ימים ולאחר מכן הופסקה בגלל הבטחת פרעה, ולאחר מכן, כשפרעה שוב הקשה את ליבו, היתה התרעה על המכה הבאה במשך 24 יום שבהם פרעה עמד במריו והכביד את ליבו, ואז הייתה באה על המצרים המכה הנוספת. ברוב המכות החרטומים הצליחו לעשות כישוף שהיה דמוי למכה אבל לא אמיתי, נביא דוגמה אחת בדם, הם עשו מים בצבע אדום אבל זה לא היה דם אלא רק צבע וכן הלאה כיון שבמכות יש לכל אחד את הדוגמאות האישיות שלו אנחנו נתמצת את הדברים למינימום.

במשך תקופת המכות, לפי רוב המפרשים, ישראל כבר לא היו משועבדים, ואם היה שעבוד הוא היה בקטן ממש.

בכל מכה הגוים היו רצים לבדוק מה קורה אצל היהודים, ובכל פעם רבה אכזבתם כשראו שאצל היהודים הכל זורם בשלווה.

דם

כל מקום שהיה מים וכן רוק או משהו כזה אפילו קירות ועצים שהיתה בהם קצת לחלוחית של

רטיבות, המקום נהפך לדם ולא סתם דם אלא מסריח.

נסה לדמיין לעצמנו: אחמד קם בבוקר ומרגיש יובש בפה, הוא לוקח את הקוקה קולה ורואה שזה תות בננה. הוא מתפלל איך המשקה הפך לתות בננה? אבל הוא אומר לעצמו, אין בעייה תות בננה גם טוב. הוא מוזג ומריח לא טוב ומתחיל לירוק את הכל, הוא רץ החוצה לשכן לבקש מים לשתיה, בפתח הוא רואה את עבדאללה: הי מה קרה לך? כולך אדום. אל תשאל, עונה לו עבדאללה רועד מזעזוע: תאמין לי באמצע המקלחת פתאום יצא מלא דם אני לא יודע מה קרה, ובעוד הוא מדבר, יוצא שכן שלישי ואומר: אני רץ לרופא, כל הזמן אני פשוט יורק דם, פחד מוות, כך שלושתם הולכים לרופא. הרופא אומר: דם מהפה? אין לי מה לעשות, רק להתפלל.

בלית ברירה, שלושתם הולכים ליאור להתרחץ ולהתפלל אליו, לפתע עוצר אותם שוטר: לאן אתם, ליאור? אין כניסה כעת.

למה? אנחנו חייבים, זה פיקוח נפש.

מה פיקוח נפש?! הוא כועס עליהם, כל היאור מלא דם, עופו מפה מיד.

היאור מלא דם? לא יכול להיות, היאור הוא האלוהים שלנו! אלוהים אף פעם לא מלא דם.

לא רק שהאלוהים הזה מלא דם, מסביר להם השוטר, הוא מסריח ברמה שאף פעם לא הרחתם, ואז הוא מתעלף.

משבר ערכים זו מילה עדינה למה שהיה שם באותו יום.

נמשך הלאה, הילדים מתעוררים בבוקר כהרגלם ורוצים דייסה, שוקו וכל מה שהיו רגילים לאכול כשהיהודים הכינו להם כל יום ארוחת בוקר, אבל היום לא היה על מה לדבר, אין דייסה, אין שוקו, אין צחצוח שיניים, כלום, הכל דם, הכל מסריח.

טוב, האנשים רואים שהילדים שלהם צורחים ומשתוללים ולא מסכימים לוותר על הדייסה והשוקו או כל משקה אחר, ואז הם מתחילים לחפור בורות, אולי המים שמהאדמה יהיו נורמליים, אבל הכל דם.

ואז פתאום נפוצה השמועה שאצל היהודים הכל מים צלולים והיהודים מוכנים למכור להם מים במשורה, הם שילמו כל מחיר ובלבד שיקבלו את המים שהם לא יכולים בלעדיהם. וכך לאורך כל ימי מכת דם בני ישראל גבו מהמצרים תשלום עבור המים כל אחד לפי מידת רשעותו ואכזריותו, ככל שהקונה המצרי היה לפני כן רשע ואכזרי יותר גדול, כך המחיר שנאלץ לשלם היה יותר גבוה.

ועל הכל, היהודים היו מזכירים להם - למה ועל מה בא להם הכל.

צפרדע

אחרי מכת דם, מצרים היתה מסריחה נורא מפגע תברואתי אחד גדול, זיהומים ויתושים וכל מרעין בישין.

אחמד ישן בלילה ופתאום הוא מרגיש שמישהו נכנס לו לשמיכה, הוא בטוח שזה בנו הקטן החמוד חומד לו לצון, הוא מסתובב אליו, ואז עוד לפני שהוא מגלה שזה לא בנו הקטן הוא

מרגיש שמשוה קופץ לו על הראש, הוא קם להביא מטאטא אבל כשהוא מתחיל ללכת הוא מרגיש שהוא דורך על צפרדע, הוא מתחיל לצרוח בבהלה אבל מיד קופצת לו צפרדע לתוך הפה הפתוח, הוא מתחיל לאבד את העשתונות ובבת אחת כל המשפחה מתעוררת וכולם מותקפים על ידי עדת צפרדעים, שצצים מכל מקום ומקרקרים בקול רעש גדול. מרוב פחד, רבבות מתו.

בכל חור בגוף היה צפרדע בגודל שונה מנסה להיכנס לשם, נכנסו מהאף יצאו מהאוזניים וחזרו לפה. וכשכולם הגיעו לבטן הם היו נדחפים חזק לעבור בתוך המעינים והיסורים של קריעת המעינים היו קשים מנשוא. כמו"כ המצרי כשהלך על הרצפה היה מחליק על שכבת צפרדעים רירית ודוחה, ששמחה מאוד להיכנס לתוך גופו שהיה מלא ממילא. ובשינה שלו השתתפו שלושה שכבות של צפרדעים. במזרון בשמיכה ובתוך הבטן. **ואצל פרעה** כתוב בחז"ל היתה חגיגה עליזה במיוחד. הצפרדעים צעקו מתוך בטנו באמצע ישיבת קבינט: אני עושה כעת מצווה גדולה, אני נמצא אצל המסריח הזה הכל רקוב כאן בפנים...מלא תולעים.

והמכה כשהיא נגמרה, נגמרה ברע. מצרים נשארה עם הצפרדעים המתים שהסריחו, ורק אלו שקפצו לתנורים הקב"ה השאירים בחיים בגלל מסירות נפשם.

כינים

מוסטפה יושב על כסאו, ולפתע הוא מרגיש רעידת אדמה, הכסא נופל ועל הפרצוף שלו באים כינים בגודל של ביצת תרנגולת ועפים עליו ודוקרים ונצמדים בפניו בלי יכולת להוציאם. במקביל כל העפר נהפך, והוא מתחיל לטבוע בכינים בגובה מטר וחצי. הבן שלו הקטן טובע בפנים, והוא רץ להוציא... ביד אחת הוא מחזיק את ילדו, ואם היו לו כמה ילדים, אז חלקם וודאי מתו, וביד השניה הוא מנסה לתלוש מעצמו את הכינים הענקיות ללא יכולת כלל. הדקירות ברגלים ובידים ובשאר הגוף כואבות ומבחילות, אשתו משתגעת, הילדים טובעים, הוא צמא ורעב והתסכול גדול. כך במשך שבעה ימים, הקב"ה השאירים חיים בכוח. הכינים הגיעו בתעופה על הפנים והיו בכמויות אסטרונומיות מטר וחצי גובה. הורים שלא היה להם כוח גם לגרד את עצמם וגם להחזיק את הילדים בידיים במשך שבוע, פשוט טבעו בכינים ומתו. לא היתה אפשרות לחשוב על שינה. כתוב שבכינים היתה הנאה מיוחדת ליהודים לראות את המתעללים בהם סובלים.

ערוב

הקב"ה דאג שהחיות יהיו מורעבות במיוחד, השמות שהם עשו במצרים היו מעבר לכל דמיון. משפחות שלמות חוסלו, כל ילד מ'חיה' אחרת.

מי שניסה לברוח בטיפוס על העץ, מיד ראה מאחור גורילה גדולה שתולשת אותו וזורקת אותו ללוע הארי שקרעו לגזרים. מי שקפץ לאגם לא ניצל אלא נאכל לשובע ע"י הכרישים. תריסים שנסגרו נפתחו גם בגובה רב ע"י חיה מיוחדת שהקב"ה שלח לשם. הטראומה של הילדים שנשארו, היתה לכל החיים, אם היו להם חיים. יש לציין שהילדים שהתעללו במיוחד ביהודים שלקחו אותם בתור משרתים כל יום לבית ספר מתו בצורות משונות כמו שרק חיות יודעות לעשות.

דבר

בשעתו הגויים אהבו להתעלל ביהודים: אם אין לכם ילדים בגלל גזירת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אז תרעו לנו את הצאן, וכעת הגיעה שעת העונש, היהודים אמרו למצרים: הילדים שלכם מתו, לכו רעו את הצאן, הא, בעצם הוא מת אבל הוא אלוהים אז איך הוא מת? מה שקרה זה: מוחמד רוכב על סוסו האביר שטס במרחבים, לפתע הוא עף ונחבט ברצפה. מתברר שהסוס האביר עליו הוא רכב מת, והוא עצמו נשברו לו כל העצמות. וההתעללות שם היתה גדולה מכל המכות.

שחין

פעם ראו את הח"ח צוחק, שאלוהו על מה, אז הוא ענה אני רואה מול עיני את כל בכירי מצרים עומדים בעיגול ומגרדים אחד לשני בלי יכולת להתרחץ כי אלו היו פצעים פתוחים, גם מקדימה וגם מאחורה כל הגוף. מבואר בחז"ל שהמצרים פשוט רקדו מיסורים, כי לא יכלו לעמוד על שתי רגלים כי היסורים היו כואבים כשעמדו על השחין, אז עמדו כל הזמן על רגל אחת ברקידה. והפצעים היו בעשרים וארבע מיני שחין, חלקם פתוחים ושורפים, חלקם יבשים, וכך לא היה שייך לחובשם כי לא לכל הסוגים היה טוב בחבישה. כמו"כ ההורים לא יכלו לעזור לילדיהם, כי כל נגיעה היתה מכאיבה עד למאוד.

ברד

ברד ירד רק במקום שהיה צורך, במקום שהיו אנשים או חיות או עצים וכדומה. אחמד יושב לו בבית כבר 4 ימים מסתכל בחלון ואין כלום (כי ירד ברד רק איהפה שהיה צורך). אשתו לוחצת שיצא לסיסורים והוא אומר לעצמו אין כלום בחוץ וגם כאן בבית אני תקוע כמה ימים, לבד מזה שאין אוכל, יש אשתי בבית... מלאך המוות מה לי הכא מה לי התם. (שמעתי סיפור על אחד שבאו לעוצרו בביתו, אשתו אמרה אני מסכימה הכל, רק לא מעצר בית.....) כמו"כ הריח בבית מכל החיות שהכניסו היה נורא, ואז אחמד מסדר את הכפיה שלו ויוצא. הוא רק יוצא ומיד נוחת עליו בלוק של ברד עם אש וקוברו במקום, למול פני אשתו והילדים.

ארבה

הארבה אכל גם את הבגדים, לבד מהאוכל שאותו הוא חיסל כליל ומיליונים מתו שם מרעב. הרבה חברות במשך החליטו לעשות כסף מהארבה על ידי אריזתם ותכננו למוכרם, שכרו פועלים והשקיעו בזה כסף רב אבל ביום שנפסקו המכה הכל נעלם.

חושך

3 ימים ראשונים היו קשים מנשוא. אנשים רצו להוציא את ילדיהם הבוכים מבתי הספר וכמובן נתקעו ורמסו אחד את השני.. ובבתים נפל על השולחן והכסאות ונשברו להם הידים והרגלים.

3 ימים אחרונים היו מצמררים. הקב"ה הביא עליהם רעשים ודמויות שהפחד מהם לבד משתק... ואנשים נשארו באותה תנוחה 3 ימים. כל אחד יכול לתאר את המצב הכי קשה שיש לו ולהישאר כך 3 ימים בפחד מוות.

ליל הסדר

ולבנתיים היהודים עשו סיור בכל הבתים למצוא את כל התכשיטים שיוכלו לבקש כשיצאו

ממצרים. היהודים מתארגנים לליל הסדר עם הספקים רבים מאוד, כל אחד היה צריך ללמוד מילה כדי למול את כל ילדיו, ללמוד שחיטה כדי להתארגן לקרבן פסח ולהכין את כל הציד ליציאה ממצרים. בשיאו של ליל הסדר שאגות גדולות בכל מצרים.

מכת בכורות

צריך להקדים שכשמשוה רבינו התריע על הבכורות, הבכורות לא היו פרייערים. הם ידעו מה הולך לקרות להם ובאו בדרישה נחרצת להוריהם שישחררו את בני ישראל משום שאחרת הם ימותו, אבל ההורים התנגדו והבכורות התחילו להילחם בהוריהם והרגו אחד בשני, כך שהמכה הכפילה עצמה, כי בבית שהבכור מת בו לפני מכת בכורות כתוצאה מהמלחמה עם ההורים, במכת בכורות מת הבא בתור בגיל.

כמו כן מתו גם בכורים מאבא, שהרי המצרים היו שטופים בזימה והיו בתים שמתו 5 6 ילדים בכורים לאביהם. הבעל שואל את אשתו מה זה? מי האבא שלהם? וברוב זעמו רצח גם אותה, מיתת בכורות היה ביסורים גדולים

כמו כן הגוים שמעו שאצל היהודים יש דם על המשקוף ואין המשחית נכנס, אז הם שמו שם את ילדיהם אבל הקב"ה הרג להם 2, גם את גדול הבית וגם את מי ששלחו לבית היהודי.

פרעה רואה את בנו הבכור נחנק לאט לאט ביסורי תופת, מיד דפק לעצמו בראש ואמר מה עשיתי איזה שטות, ומיד לקח את כל השרים שיעצו לו לא לשחרר את בני, ותלה אותם.

לאחמ"כ פרעה נזכר שמשוה לא יכול להגיע אליו כי הוא אסר עליו. ללא שהיות, עם הפגימה שלו הוא רץ לחפש את משה והיה קולו נשמע בכל המדינה מתחילתה ועד סופה: היכן משה היכן אהרון? הילדים היו מריצים אותו ממקום למקום ומאוד השפילו אותו.

וכשסוף סוף ראה את משה, משה לא כזה מהר פתח לו את הדלת, אלא אמר לו חכה עד שאני אגמור את ההגדה. כשפרעה אמר לו סוף סוף 'צאו מיד ממצרים', ענה לו משה: לא!, נחכה לבוקר. אנחנו לא יוצאים כמו גנבים. נצא כמו מלכים בבוקר.

יציאת מצרים

ביציאת מצרים יצאו כל אחד טעון 100 חמורים מכל טוב שהמצרים השאילום והכל בסדר מופתי. תוך כדי שפרעה מספיד את בנו, הקב"ה הכביד את ליבו: מה עשיתי, הרי הם אמרו שהם הולכים ל 3 ימים והם ברחו. מיד אמר פרעה יוצאים לדרך להחזיר אותם, ובני ישראל הולכים בשלווה והענגנים מקיפים אותם ושומרים עליהם מכל מכשול.

ואז, כולם יודעים, הם נעצרו על שפת ים סוף מוקפים מכל עבר בנחשים, בצבא מצרים, בים סוף - בלי שום סיכוי. והקב"ה חיכה למסירות נפש ובא נחשון וקפץ למים עד שכמעט נחנק והים נבקע. **הנס הוא** שפרעה המשיך לרדוף לתוך השטח שהים נבקע בו ונכנס פנימה, כמובן ההמשך ידוע, היהודים עברו לקול שירה וזמרה, עם אוכל, רצפה נעימה, והגויים שהיו קשורים לסוסים שלהם מתו ביסורים בלי יכולת לזוז.

רמת הסבל היתה לפי גודל אכזריות של כל אחד.

וארטים בנושא יציאת מצרים. מסודר לפי סדר חומש שמות.

שבת הגדול: הטעם שנקרא שבת הגדול הוא משום שאז נעשה נס שקשרו את השה למיטה, וזה היה האלוהים של המצרים ולא הצליחו לעשות להם כלום. ומקשים מה זה קשור לשבת האז זה היה ב' ניסן, ואמנם אז זה חל בשבת אבל הזכר לנס יצטרך להעשות ב' ניסן ולא בשבת שקודם? וי"ל, כתב בספר הנפלא פניני הפסח הגרא"ד דונט שליט"א, כיוון שכתבו הראשונים (בעל הטורים) שהמכות לא שלטו בשבת, וי' ניסן היה באמצע מכת חושך, ואילו היה זה יום חול לא היו המצרים רואים ד"ז בגלל מכת חושך, ולא היה נס. ורק בגלל השבת המצרים ראו, וזה היה הנס משום השבת, ע"כ קבעוהו לשבת.

הגדה של פסח: עבדים היינו לפרעה במצרים: קטע זה בהגדה מחולק לארבעה חלקים. א. עבדים היינו לפרעה ויוציאנו ה' אלוהינו וכו'. ב. ואילו לא הוציא... הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ג. ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים מצווה עלינו לספר. ד. וכל המרבה לספר הרי"ז משובח. מה הם ארבעת החלקים האלו: מבאר רבי יאיר ישראל, הנה המצווה הכי קשה של ליל הסדר היא להרגיש כאילו אנו יצאנו ממצרים. ואיך מרגישים את זה, ע"י שמפנימים שאילו לא יצאנו הרי אנו ובנינו עד היום היינו במצרים סוחבים לבנים ומקבלים מכות על כל המשתמע מכך, בלי יום בלי לילה, בלי משפחה בלי חיים. וזה דבר שיכול להיות גם בעולם הנאור, כמו שמצאנו באמריקה עם עבדות הכושים עד לא מזמן. והנה אדם שמספר סיפור מתוך ספר זה שונה בהרבה מאדם שמספר חוויות שהיו אתו, כי מהספר אם אתה מכיר הוא לא יספר זאת פעמיים. ואילו בסיפור שהיה איתו עצמו, אז האדם יכול לספר את זה גם כמה פעמים, כדי לפרוק את רגשותיו ולחלוק את חוויותיו מהניסים שקרו עמו. וזה ההסבר בעבדים היינו. חלק ראשון: שאנו עצמנו היינו ממש עבדים. והנה ויוציאנו ה' משם, היינו שהוא הוציא את אבותינו, אז למה זה נחשב שאנו היינו עבדים, ע"ז עונים בחלק השני: ואילו לא הוציאנו משם הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. וכאן בא החלק השלישי: ואפי' כולנו חכמים ונבונים מצווה עלינו לספר, כי אפי' שמכירים היטב את הסיפור יש לנו מצווה לספר, ולמה, כי מדובר בסיפור שקרה לי בעצמי. וממילא מגיע החלק הרביעי: כל המרבה הרי"ז משובח. כי זה אומר שאתה מרגיש יותר בניסים שקרו ואתה מרגיש שזה אצלך ולכך אתה מרבה משום הנס שקרה איתך, וד"ז הוא משובח.

ארמי עובד אבי וירד מצרימה. רבי חיים קניבסקי הביא ע"ז את דברי הספר הישר, שכאשר לבן עזב את יעקב הוא דאג לשלוח לעשיו שיבוא להרוג את יעקב. ואכן עשיו התארגן עם ארבע מאות איש. באו אנשיו של עשיו ואמרו לו השתגעתי? הרי הקב"ה אמר ליעקב ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם. ואם תהרוג את יעקב תצטרך אתה לרדת למצרים לארבע מאות שנה. שמע זאת עשיו ואמר אתם צודקים אני לא אהרוג אותו. עשיו ביקש מעמלק שימתין עד שבני ישראל יצאו ממצרים ואז הם יהרגו אותם. ולפי"ז אומר רבי חיים קניבסקי פשוט כזה: ארמי אובד אבי, היינו שהוא רצה להרוג את אבי והיינו יעקב. אבל זה לא קרה בגלל וירד מצרימה כי עשיו פחד שהוא יצטרך לרדת למצרים.

לבן ביקש לעקור את הכל: היכן ביקש לעקור? י"ל שידוע בחז"ל שלבן ביקש להרוג את אליעזר, ואם זממו היה עולה בידו אז ממילא יצחק יהיה אסור בכל הנשים שבעולם, שהרי האומר לשלוחו צא וקדש לי אישה ומת השליח הוא אסור בכל הנשים שבעולם, משום שמא הספיק השליח לקדש לפני שמת וממילא כל אחת מנשות העולם היא ספק קרובת ארוסתו. ואז יצחק היה בבעייה ולא יכל להינשא ולא היה לו זרע.

שמות: א. יט. כי לא כנשים המצריות העבריות. ובאונקלוס תרגם את המילה העבריות יהודיות. והנה בספר בראשית מוזכרת כמה פעמים המילה עברי והתרגום מתרגם עברי (בראשית לט יד. ועוד) ואילו כאן הוא מתרגם יהודי, וכן לקמן ב. ז ו-יא התרגום מפרש על עברי יהודי, וקשה למה? וי"ל, אומר ה'אמרי אמת', שיעקב ברך את יהודה בסוף ויחי ואמר לו אתה יודוך אחיך, ומבואר בחז"ל שהוא יזכה שכל העבריים ייקראו בשם יהודים בשל מעלתו הגדולה של יהודה שהודה, וע"כ מאז ברכתו של יעקב ליהודה מפרש התרגום עברי יהודי.

א כב. ויצו לכל עמו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. וברש"י שגזר אף על המצרים. אומר ה'קצות' מה הטעם שרק כעת גזר פרעה על המצריים? י"ל שכל מה שאמרין דינא דמלכותא דינא זה רק כשהמלך גוזר על כולם בשווה, אבל כשגוזר על מגזר מסויים, אזי אין הדין כך. וזה כוונת הפסוק, ויקרא מלך מצרים למילדות, ושאלם: מדוע עשיתן את הדבר הזה ותחיינה את הילדים, הרי דינא דמלכותא דינא, וע"ז אמרו לו המילדות, כי לא כנשים המצריות העבריות, כי חיות הנה, הכוונה לילדי המצריות שלא גזרת עליהם כלייה, א"כ אין כאן דינא דמלכותא כי זו לא גזירה על כולם, וכששמע זאת פרעה, ויצו לכל עמו, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו.

ב. ותרא כי טוב. וברש"י נתמלא הבית אורה. ובסוטה יב. כי טוב - שנולד מהול. והנה טוב זה אור ע"פ בראשית א. וירא את ה'אור' כי טוב. ומהיכן ילפינן שטוב זה מהול. י"ל ע"פ הירושלמי על הפסוק וילך יפתח לארץ טוב, דחו"ל נקרא ארץ טוב - כי הוא מקום פטור ממעשר. (והגרר"ק הסביר שהכוונה היא שאין חשש שיעבור על עבירה של מעשרות, וכמו שכתוב בקידושין אשרי מי שלא חמאן-היינו שאין לו אבא ואמא, כי אין חשש שיעבור על עשה דכיבוד). ובמדרש ב'עקב' איתא פרי בטןך ופרי אדמתך, מה פרי אדמה חייב במעשר, אף פרי בטן חייב במעשר, ומעשר של פרי בטן זה מילה. וא"כ מה שכתוב ותרא כי טוב הכוונה לפטור ממעשר, והמעשר של אדם, זה מילה, א"כ ותרא כי טוב שפטור ממילה משום שנולד מהול.

ב כד. ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. וקשה למה כתוב את המילה את בכל אחד ולא כתוב את אברהם יצחק ויעקב? ונראה, אומר הרוגוטשובר, ע"פ מה דאיתא בב"מ פה. ש'אליהו היה מקים את אברהם כל יום ורוחץ לו ידיו כדי להתפלל, וכשגומר אברהם להתפלל, הוא מקים את יצחק כנ"ל, וכשגומר יצחק הוא מקים את יעקב כנ"ל, ומקשינן למה הוא לא מקים את כולם ביחד? ומתרגמים שאם הוא יקים את כולם ביחד הם יתפללו יחדיו והתפילה שלהם יחדיו מסוגלת להביא הגאולה קודם הזמן ואליהו לא רצה לפעול שהגאולה תגיע קודם הזמן, ע"כ דברי

הגמ'. והנה בפרשת כי תשא כתוב ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם, וכתב שם רש"י שצריך לקדש ידיים ורגלים ביחד, והטעם שצריך ביחד, אומר שם השפת"ח וכ"ה באוה"ח, כי כתוב את את שתי פעמים, ומשמעו בבת אחת. וכעת הכל מיושב, כי הרי כאן עדיין לא הגיע זמן הגאולה, כי עדיין עוד לא עברו 400 שנה, והקב"ה רצה לזכור את הברית עם אברהם יצחק ויעקב יחדיו כדי שבזכות ה'יחדיו' שמרומז בריבוי המילה 'את', יגאלו בני ישראל. לכן כתוב את גם על יצחק וגם על יעקב כדי להחשיב את כולם יחדיו, שזכותם יחדיו תפעל להקדמת הגאולה לפני מלאת ה-400 שנה.

ב כג. וימת מלך מצרים. וברש"י נצטרע. ומנלן לרש"י שלא מת אלא נצטרע? וי"ל ע"פ הגמ' על הפסוק ויקרבו ימי דוד למות ומקשה ע"כ הגמ' למה לא כתוב המלך דוד כמו בכל מקום. ומתרגם הגמ' משום שאין מלכות ביום המוות, וכיוון שהזכרה מיתה לא כתוב המלך על דוד. והנה כאן הרי כתוב וימת מלך מצרים ואם מת ממש אמאי כתיב מלך, אלא, אומר רבי יונתן איבשיץ, מכאן הראיה של רש"י שלא הכוונה למיתה ממש אלא שנהיה מצורע.

ג. ה. של נַעֲלִיךָ מעל רגלך. היינו שתי נעליים. והנה ביהושע ה טו איתא וַיֹּאמֶר שָׂר צָבָא יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ שֶׁל נַעֲלִיךָ מַעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲתָה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא. ונעלך כתוב שם בשווא תחת הלמד, שמשמעו נעל אחת, ולא כמו אצל משה שכתוב בו סגול תחת הלמד, שמשמעו לשון רבים. וקשה למה אצל משה זה שתי נעליים ואצל יהושע נעל אחת? וי"ל שבעיקרון מצד אדמת קודש מספיק להוריד נעל אחת וכדמצינו בזבחים כד. שעבודה בביהמ"ק כשרה כשרגל אחת של הכהן על הקרקע, וזה הטעם שמהני אצל יהושע נעל אחת כי זה הוא מעיקר הדין. אבל אצל משה י"ל שמשה היה אבל וזה נודע לו באותו הרגע כי הקב"ה אמר (פסוק ו) אלוקי אביך אלוקי אברהם וגו' והרי אין הקב"ה מזכיר שמו על החיים (רש"י בראשית כח יג) סימן שעמרים נפטר, ואבל חולץ שתי מנעלים, לכך נאמר לו של נעלך בלשון רבים.

ג. ו. ויסתר משה פניו. היינו כשראה את השכינה בסנה הוא הסתיר את הפנים שלו. פעם הגיע עני לביהכ"נ בער"ש, השמש המקומי הוליתו לביתו של הגביר, והנה הגביר אך ראה אותם מהחלון הוא פנה להסתתר בחדר צדדי וציווה לומר שאינו בביתו, האורח הרגיש בדבר ואמר, עתה נתחוויר לי מאמר חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה, כי בקבלת השכינה משה רק הסתיר פניו ואילו כעת שזה הכנסת אורחים הגביר מסתיר את כל גופו.

ד כב. בני בכורי ישראל. הטעם שישאל נקראים בכור, לפי שבכור נקרא מי שהופך את הבן אדם לאב, והנה בני ישראל הם עשו את הקב"ה לאביהם. והוא פסוק מפורש בתהלים 'הוא יקראני קלי אתה אבי וצור ישועתי אף אני בכור אתנהו'. רבי אליהו דיסקין.

ה כב. למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתיני. למה כתב פעמיים למה שמשמע מזה דגש על כך שהיו שתי שאלות וי"ל שמשה רבינו אמר לקב"ה ממה נפשך אני לא צריך לגאול את בניי, דהנה ישראל נשתעבדו למצרים בגלל שאברהם עשה מלאכה עם ת"ח (בזמן המלחמה עם 5 המלכים

הוא השתמש באליעזר אפי' שהיה ת"ח. נדרים (לב.) ומה שעשה כן אברהם בגלל שלא דרש את דברי ר"ע על את ה' אלוהיך תירא לרבות ת"ח. ואם בניי משתעבדים סימן שדורשים את וא"כ צריך שאהרן יגאל את בניי כי יש את לרבות את אחיך הגדול.

ו. ה. וגם אני שמעתי את נאקת בניי וגו' ואזכור את בריתי. רבי שמשון מאוסטרופלא יש לו אגרת מיוחדת בענייני יציאת מצרים וחיידש בענייני זה הרבה חידושים. (בלי קשר לזה) נביא כאן פלפול אחד שלו, על הפסוק הזה. הנה בברכות ה. יליף רבי יוחנן דיסורים ממרקין עוונותיו של אדם, ק"ו מ"שן ועין, מה שן ועין שהם אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהם לחירות, יסורים שהם בכל גופו על אכז"כ. ואילו ר"ל יליף מג"ש, נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורים, מה מלח ממתקת את הבשר, ואף ברית דיסורים ממרקים עוונותיו של אדם. והנפק"מ בין ר"י לר"ל, דאם ילפינן משן ועין כר"י אז דווקא ייסורים שבאים ע"י הקב"ה ממרקין כי אנחנו עבדים והקב"ה אדון, וכמו שעבד יוצא בשן ועין דווקא כשזה בא ע"י האדון כך ביסורים. משא"כ לר"ל אפילו יסורים שבאים ע"י מישהו אחר ממרקים, כמלח בבשר שאפילו אם לא ניתן ע"י האדון הוא ממתיק. ולפי"ז מובן למה ר"ל לא ניחא ליה ללמוד מהק"ו כר"י אלא מג"ש, שהרי כתוב: וגם אני שמעתי את נאקת בניי אשר מצרים מעבדים אותם, ומכיוון שהמצרים הם אלו שעושים להם את היסורים, והיסורים לא באים בידי שמים (היינו כמחלה וכדומה), א"כ דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ואיך יזכו להיגאל? על כן לומד ר"ל מהמשך הפסוק: ואזכור את בריתי, היינו על ידי הלימוד בג"ש ד'ברית' מלח. ואז שפיר עוונותיהם ממורקים, ואני אגאל אותם. ואולי י"ל שלכן טובלים את ה'כרפס' במי מלח, כי מ'מלח' ילפינן לגאולתינו.

ו. ו-ח. והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי ו-ו. והבאתי. ידוע שדי' כוסות הם כנגד ארבע לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. וקשה הרי יש לשון חמישית, והבאתי. ולמה לא תיקנו כוס כנגדה? וי"ל שה'והבאתי' מתייחס לירושת הארץ כמו שכתוב כאן והבאתי אתכם אל הארץ וגו' ונתתי אותה לכם מורשה. והנה הכהנים והלוויים לא נטלו חלק בארץ, כמו שכתוב לא יהיה לכהנים הלוויים חלק ונחלה עמם. וא"כ אצלם לא שייך לשון הגאולה של 'והבאתי' דאזיל על חלק בארץ, ולכן משום לא פלוג לא תקנו כוס חמישי. והנה כתוב בסמ"ג (דברים יח מובא בספר חבצלת השרון בהרחבה) שלעת"ל יהיה ללוויים חלק באר"י ואפשר לומר כי מטעם זה אנחנו מוזגים 'כוס של אליהו' ולא שותים אותו ככוס חמישית אלא רק כשאליהו יבשר על הגאולה.

ז. יז. כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה', הנה אנכי מכה במטה אשר בידי. וקשה איך אמר זאת משה הרי לא משה הכה את היאור אלא אהרן הכה. וי"ל דהטעם שמשה לא הכה הוא בגלל שהיה לו הכרת הטוב ליאור שהגן עליו כשהיה בתיבה, ולא רצה להיות כפוי טובה. והנה אם ע"י ההכאה היה מתקדש ש"ש ופרעה היה משלח את בניי אזי אדרבה משה היה יכול להכות את היאור, כי זה טוב ליאור להרבות כבוד שמים. אך מאחר ומשה ידע שפרעה יחזק את ליבו ולא ישמע עליהם, א"כ לא יתרבה כבוד שמים ע"י היאור א"כ משה לא יכל להכות אותו. וזה מה שאמר משה בזאת תדע כי אני ה', היינו שאם

תדע בזאת כי אני ה', אז הנה אנכי מכה, אך מכיוון שלא ידע בזאת לכן הוא לא הכה בסוף.

ז. כז. הנה אנכי נוגף כל גבולך בצפרדעים. ובמדרש: שהיתה מריבה בין מצרים לכוש על הגבול, למי שייך חלק מסוים בגבול, וקעת בצפרדע הקב"ה התריע שיתמלא כל הגבול בצפרדעים והנה כשזה קרה הוכר הגבול בין מצרים לכוש לרעת מצרים, ע"כ המדרש. אותו מדרש בדיוק יש גם במכת ארבה שגם שם כתוב **ארבה בגבולך**, וכתוב שם במדרש שזה היה בדיוק על הגבול להוכיח למצרים שהגבול שרבו עליו שייך ל'כוש'. ולמען ה', למה צריך פעמיים להראות דבר שכבר הוכרע בצפרדע? וי"ל ע"פ ב"ב נו. שיש צמח שקוראים לו חבב, והוא מיוחד מאוד בזה שהשורשים שלו חודרים בדיוק יישר עד למטה ומשמש לסימון גבולות, ובו יהושע סימן את גבולות השבטים ע"כ. והנה אחר מכת צפרדע שמו את החבב הזה להראות הגבול בין כוש למצרים, כי גדר בלבד לא תועיל שהרי אפשר להזיזה בלילה, משא"כ צמח א"א להוציא ולהשרישו בין לילה. אבל לאחר זמן הגיעה מכת ברד שהשחית את כל הצומח, כולל את החבב שסימן את הגבול, לכן הוצרכו שוב לראות איפה עובר הגבול ואת זה ניתן היה לראות במכת ארבה. ולפי"ז מובן מה שדוד המלך אומר בתהלים שבר ברד עץ גבולם. (מי שלא יודע את הוארט הזה תמיד קשה לו מה זה עץ גבולם, הרי הוא שבר את כל העצים).

על הצפרדעים. בפרק שירה מתואר איך כל הבריאה משבחת להקב"ה, שמים וארץ עופות וחיות וכו'. והנה בהקדמה לפרק שירה כתוב אמרו רבותינו ז"ל בשעה שסיים דוד המלך ספר תהלים זחה דעתו עליו ואמר לפני ה': יש בריה שאומרת שירות ותשבחות יותר ממני? באותה שעה נזדמנה לו צפרדע אחת ואמרה לו דוד אל תזוח דעתך עליך שאני אומרת שירות ותשבחות יותר ממך! והנה השיר שהצפרדע אומרת הוא: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. רבי חיים קניבסקי שליט"א מביא מהזוהר שצפרדע לא מפסיקה לקרקר ולו לרגע אחד מעלות השחר ועד עלות השבא, ולפי"ז כוונת הכתוב כך היא: הצפרדע אומרת 'ברוך שם כבוד מלכותו' ומתי היא אומרת את זה **לעולם ועד** דהיינו כל הזמן.

ח. יז ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר הם עליה. מה התוספת הזאת 'וגם האדמה אשר הם עליה'? אז יש את התירוץ של הגאון שהיתה חיה שהיתה מחוברת בטבורה לארץ וכדי שתוכל להגיע היה צריך להביאה עם האדמה שעליה. עוד תשובה מתרצים, דהנה איתא ב'סוטה' ותצאנה שנים וארבעים דובים מין היער. רב ושמואל: חד אמר נס. וחד אמר נס בתוך נס. ומאן דאמר נס בתוך נס, היינו שלמרות שלא היו שם לא דובים ולא יער, הגיעו גם דובים וגם יער. ומקשינן בגמ' ולהוי דובים ולא יער. ומתריצין משום שהדובים מפחדים ואינם הורגים בלא יער, ופירושו שהחיה הורגת בסביבה הטבעית שלה ואינה הורגת כשהיא לא בסביבתה הטבעית, לכן הקב"ה הביא את היער כדי שיפעלו כמו שצריך. ולפי"ז מובנת כוונת הכתוב אצלנו, שבכדי שפרעה לא יאמר שאינו מפחד מהחיות משום שאינן בסביבתן הטבעית, הקדים משה והודיע לו שהם יבואו גם עם האדמה אשר הם עליה. (וידוע כשהוא אלישיב עבר את הטיפול הרפואי הידוע ע"י מומחה עולמי כאן בשערי צדק, ביקש הגר"ש שהרופא יביא אותו את כל הצוות וכל הכלים שאיתם הוא

עובד בחו"ל, כי כך תהיה לו יותר הרגשה טובה בניתוח וזו השתדלות להצלחה).

ש. ה. הנני משליח בך ובעבדך ובעמך ובבתיך את הערוב וכו'. יש לדקדק שבשום מכה לא נאמר לשון שילוח רק בזה 'הנני משליח'. וי"ל, אומר רבי חיים קניבסקי, הטעם ע"פ מה שאמרו בתענית כב. דחיה רעה אינה סכנה אא"כ היתה משולחת ע"י, ולכן אמר הנני משליח וכו' וכשזה יהיה מכה משולחת אז זה סכנה.

ט יג יד. במכת ברד כתוב הנה אנכי שולח את כל מגפותי אל לבך ובעבדך ובעמך. מה זה כל מגפותי? אומר הגאון הנה לקב"ה יש שלושה לגיונות שבאמצעותם הוא נפרע מהרשעים. מים, אש, ורוח. במים הוא נפרע מאנשי דור המבול. מסדום הוא נפרע ע"י אש כדכתיב וה' המטיר על סדום ועמורה גפרית ואש. מאנשי דור הפלגה הוא נפרע באמצעות הרוח, שהפיצם על פני כל הארץ. והנה אצל המצרים הוא השתמש בהכל. דם וצפרדע הוא הביא מהמים. הארבה נישא ע"י הרוח. שחין היה ע"י אש, שהוא ע"י פיה הכבשן. במכת ברד, אומר הגאון, הקב"ה השתמש בכל שלושת הלגיונות. הברד עצמו היה מים, ובתוכו היתה אש מתלקחת. וה' נתן קולות, וקולות הוא ע"י הרוח.

ט. כ. הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים. רבים נתקשו כאן מדוע צריך להיות ירא מה' בשביל להניס את הכל לבתים, הרי כל מה שמשה אמר עד עכשיו נהיה, וא"כ ברור שמי שרוצה חיים יעשה כדבר משה? וי"ל שבמכת ברד הברד ירד על כל מה שהיה מחוץ לבית, ובית היה כל מה שנקרא בדיני התורה בית והיינו לבד ושאר דיניו, וא"כ המצרים הבינו שדברי משה לא בדיוק מתקיימים כי הנה היה מה שנשאר בשדה ולא ניזוק כי היה נמצא במקום שבדיני התורה הוא בבית ואת זה המצרים לא הבינו. רבינו הג"ר דן דרבקין שליט"א.

ט. כז. וישלח פרעה. בכל המכות כתוב 'ויקרא למשה ואהרן' חוץ ממכת ברד דכתיב וישלח פרעה. והיינו משום שבכל המכות קרא להם על ידי עבדיו ויד עבד כיד רבו, ולכן כתיב ויקרא, אבל בברד ששום מצרי לא היה יכול לצאת החוצה מוכרח היה לשלוח על ידי ישראל שהיו אצלו, כי להם לא הזיק הברד. **טע"ק**

ט. כט. כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה'. וברש"י: בתוך העיר לא התפלל כי היתה מלאה בגילולים. וקשה הא משה התפלל במכת כינים (ח ח) ובערוב (ח כו) ושם לא כתוב שיצא מחוץ לעיר, והא העיר היתה מלאה בגילולים? וי"ל, אומר החינוך התורה, שהעבודה זרה של מצרים היתה כבש. (דהא כששחטו את הפסח כעסו עליהם המצרים כי זה היה אלוהי מצרים) וכבש דרכו תמיד לרעות מחוץ לעיר, ולכן בכל המכות לא חשש משה להתפלל בעיר, כי הכבשים, שהם העיז של מצרים היו מחוץ לעיר, אבל בברד שכתוב הירא את דבר ה' הניס את מקנהו, וא"כ באותו הזמן של מכת ברד הכניסו המצרים את אלוהיהם לעיר להגין עליהם מהברד, לכן הוצרך משה לצאת מחוץ לעיר.

ט. לג-לד. ויחדלו הקולות והברד. וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות ויוסף לחטוא. יש לעיין מדוע נכפל כאן פעמיים ויחדל ואח"כ שוב וירא כי חדל. וי"ל שמשה אמר לפרעה (ט כט) שהקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד, היינו שקודם יגמרו הקולות ואח"כ הברד, והנה רואה

פרעה שלא כך קורה אלא קודם חדל הברד ורק אח"כ הקולות, א"כ הוא טועה לחשוב שזה לא כדברי משה ולכן הוא מכביד את ליבו. אבל לאמיתו של דבר משה לא טעה בכלל כי ככה זה עובד: כמו שהברק והרעם נוצרים בבת אחת, ואנחנו רואים את הברק לפני ששומעים את הרעם משום שמהירות האור הרבה יותר גדולה ממהירות הקול, והדברים ידועים. וא"כ ה"ה הכא, הקולות באמת חדלו קודם, כמו שמשאמר, אבל שמעו אותם אח"כ, כי מהירותם היתה איטית ממהירות הברד.

י ה. וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראות את הארץ ואכל את יתר הפליטה וגו'. קשה למה הוצרך דלא יוכל לראות את הארץ, הרי במכת חושך שבאה אח"כ היה מספיק חושך. וכן קשה מה זה הלשון ולא יוכל לראות, מי לא יוכל לראות. וי"ל כיוון שהארץ תחשך וממילא הארבה לא יוכל לראותה והוא יחשב כסומא ואיתא בגמ' דסומא אינו שבע, ולכן הוא יאכל את יתר הפליטה. וזה כוונת הפסוק וכסה הארבה את עין הארץ ולא יוכל הארבה לראות את הארץ, ולכן הוא יאכל את יתר הפליטה. כלי יקר.

י ו. ויפן ויצא מעם פרעה. בכל המקומות לא נאמר לשון זה ויפן ויצא, ורק כאן במכת ארבה זה נאמר, ולמה? וי"ל שלפני מכת ארבה אמר הקב"ה למשה ואני הכבדתי את לבו למען שיתי אותי אלה בקרבו, ז"א שכאן משה ידע מראש שפרעה יכביד את ליבו, ולכך הוא לא חיכה מה פרעה יגיד כי הוא כבר ידע דעתו מראש. משא"כ בשאר המכות הוא נשאר לראות אולי פרעה יחליט לשלח את בניי לפני המכה. המגיד מדובנא

יא ב. דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. הנה הציווי היה שישאלו כלי כסף וכלי זהב, ולהלן יב כתוב ששאלו כלי כסף וכו' ושמלות, וקשה הרי לא היה ציווי כלל על שמלות? וי"ל דהנה להלן יב לה מבאר רש"י ובני ישראל עשו כדבר משה, אמר רש"י שאמר להם במצרים שישאלו כלי כסף וזהב, וקשה הרי הפסוק עצמו מפרש וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב וא"כ מה בא רש"י להוסיף? ועו"ק בפסוק שלנו כתוב דבר נא היינו תפציר בעם ישראל שישאלו כלי כסף, וקשה מה צריך תחנונים מיוחדים שישאלו כלי כסף, ועוד יש להקשות דדרשין בכל הש"ס כי כשכתוב רעהו הכוונה היא ולא עכו"ם וא"כ איך כאן כתוב וישאלו איש מעם רעהו? וביאר הגר"א שהיו ב' ציוויים א. שישאלו איש מעם רעהו היינו שהיהודים ישאלו זה מזה, כי כך גזר הקב"ה שבשביל שאדם יקבל שפע הוא חייב לתת משלו לחבר, ולכן שזאת היתה רק שאלה לזמן היו צריכים להתחנן בעיני העם שישאלו איש מעם רעהו בדווקא והשאלה שם היתה כלי כסף וזהב, אבל לא שמלות שהוא היה לבוש חשוב יותר מהכלי כסף וזהב וכמו שרש"י בפסוק לה' הביא מהמכילתא, והיהודיות הרי לא לבשו בגדי יקרים כי הרי לא שינו לבושם. ומה דשרי לגבות את השמלות מהמצרים אפי' שמבואר שאין גובים מבגדי האשה עבור חוב הבעל וכאן זה הרי היה גביית חוב על כל השיעבוד, י"ל שכל זה בבגדים זולים שבעל מקנה זאת לאישה, ואילו כאן מדובר בבגדים יקרים וזה הבעל לא מקנה לאישהו. ועל דבר זה כתוב פרשת שמות פרק ג פסוק כב ושאלה אשה משכנתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות. מהג"ר יחיאל שלינגר שליט"א

יא ג. ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאוד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה. שתי קושיות קשות כאן. א. מדוע הפסוק תיאר את ישראל בתור עם, הרי איתא שכל מקום שנאמר עם הוא לשון גנאי, (אלשיך וחזקוני ריש בשלח בשם הזוהר) והיה צריך לומר 'חן ישראל'. ב. מה הקשר לכאן גם האיש משה גדול מאוד, מה זה קשור לענין שישראל מצאו חן בעיני מצרים. וי"ל הנה ידועה הגמ' בסנהדרין צא. מגביהה בן פסיסא דביות מצרים היתה שכן עבדות ישראל על מה שנשתעבדו למצרים.

ולפ"ז שבטו של לוי שלא היו בכלל השעבוד, לא היו גם בכלל הביזה, וממילא לא הוצרכו לחן מצרים כי לא שאלו מהם כלים. ובספ"ק דשבועות איתא שיעם' הקהל הכוונה לכלל ישראל (על הפסוק וכפר את הקודש וגו' ועל כל עם הקהל יכפר אלו ישראל). ואיתא בסוטה יג. בא וראה כמה חביבות מצוות על משה שבשעה שישראל נתעסקו בביזה הוא נתעסק בעצמות יוסף. וקשה ע"ז הא משה לא נשתעבד למצרים כי משה היה משבט לוי ולא ניתן חינו בעיני המצרים, וא"כ מה השבח הגדול שהוא נתעסק בעצמות יוסף, הרי הוא לא היה קשור לביזה. וי"ל שגם האיש משה גדול מאוד בעיני מצרים- היינו שיש לו חן למרות שהוא לא נשתעבד. וכעת הכתוב הוא כמין חומר: ויתן ה' את חן העם- היינו ישראל ולא הלואים, וכן משה היה גדול מאוד בעיני מצרים והוא גם היה ראוי לקבל ביזה, ואפי"ה הוא התעסק בעצמות.

יא ד-ז. ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בארץ מצרים ולכל בניי לא יחרץ כלב לשונו. יש לבאר את סמיכות הפסוקים כך: הנה הטעם שכתוב כחצות ולא בחצות כתוב בגמ' ברכות ג: שזה בגלל שמשה לא ידע בדיוק לכוון את שעת חצות, ואומרת שם הגמ' שדור כן ידע מתי חצות, כי היה לו סימן מהכינור שהיה נגנן בחצות. ונשאלת השאלה הרי גם למשה היה סימן ליידע זמן חצות במדויק שהרי איתא בגמ' שם דג' משמרות יש בלילה ובחצות הלילה כלבים נובחים וא"כ לכאורה הרי גם משה יכול היה לדעת שעת חצות לפי זמן נביחת הכלבים - לכן התורה כותבת כאן שהכלבים לא נבחו וממילא מובן למה משה אמר כחצות ולא בחצות. מהר"י אסאד.

פרק יב. בעיני קרבן פסח. הגמ' בפסחים ג: מספרת על גוי שרצה לעלות לירושלים כדי להקריב קרבן פסח ורבי יהודה בן בתירא שלחו לירושלים ואמר לו שיבקש מהאליה, כי האליה הולך לגבוה, ואם יבקש יתפסוהו שהוא גוי, וכך הוא נתפס על חם, והרגוהו. ושלחו לריב"ב, אתה יושב בנציבין ומצודתך פרוסה על ירושלים, היינו שהוא לא עלה לירושלים אלא הוא שמע שהגוי רוצה לעלות הוא עשה לו תרגיל כדי שיתפסו אותו בירושלים, וכך הוה. והקשו שם בתוס' מדוע באמת ריב"ב לא עלה בעצמו לירושלים הרי יש חובה לעלות לרגל. וביארו משום שלא היתה לו קרקע, ודין עליה לרגל הוא רק למי שיש לו קרקע בארץ ישראל. והקשה ע"כ הגר"א הא איתא בתוס' ב"ב מד: שאין לך אדם מישראל שאין לו קרקע בארץ ישראל, כי השבטים קיבלו נחלה והורישו לבניהם ולכ"א יש קרקע כ"ש, ואיך יתכן שליב"ב לא היה קרקע באר"י. ותירץ הגר"א דהנה הגמ' אומרת בסנהדרין צב: בענין העצמות אשר החיה יחזקאל שראה בדרך לעלייתו לארץ שאלו היו עצמות בני אפרים שמהירו את הקץ ויצאו ממצרים בגלל שחישבו לא נכון את הקץ ועלו קודם הזמן ונהרגו במדבר ע"י אנשי גת, עד

שהגיע יחזקאל והחיה אותם. ושואלת שם הגמ' האם נשאו נשים והולידו בנים ובנות וכו'. מיד עמד ר' יהודה בן בתירא ואמר אני מבני בניהם וכו'. ולפ"ז הכל מובן, כי הרי לבני אפרים שיצאו קודם הזמן לא היה להם חלק ונחלה באר"י שהרי לא נחשבו כיוצאי מצרים לגבי ירושת הארץ וממילא לא קיבלו כשנחלקה הארץ לשבטים, וריב"ב הוא מבני בניהם א"כ לריב"ב לא היתה קרקע באר"י ולכן הוא לא חייב בעלייה לרגל.

יב ב. החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. הגאון אומר שמרומזים כאן דיני צום. דבכל השנה לבד מחודש ניסן מותר לצום כל החודש ורק ברי"ח אסור, ואילו בחודש ניסן זה הפוך, כל החודש אסור לצום ורק ברי"ח מותר (בגלל מות שני בני אהרון, והוא נקרא 'תענית הצדיקים'). וכך מבואר לשון הפסוק: 'החודש הזה', ז"א כל ימי חודש ניסן הם 'ראש חדשים' דהיינו דינם כראשי חדשים של כל השנה שאסור לצום בהם. אבל 'ראשון הוא לכם' ז"א היום הראשון של החודש, כלומר ראש חודש ניסן, דינו שווה 'לחודשי השנה' דהיינו, לשאר ימי חודשי השנה, שמותר לצום בהם.

יב ו. והיה לכם למשמרת עד יד'. וברש"י: ראה הקב"ה שאין בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, נתן להם שתי מצוות פסח ומילה. למה דווקא את המצוות האלו? י"ל כיוון דשכר מצווה בהאי עלמא ליכא, והטעם כי במצוות עשה אם לא מקיימים אותם בעוה"ז אין עליהן עונש בעוה"ז ולכך אם מקיימים אותן אין להן שכר בעוה"ז. לכן הקב"ה נתן להם דווקא פסח ומילה שהן מצוות עשה שאם לא מקיימים אותן מקבלים עליהם עונש כרת בעולם הזה ולכן הם גם יכולים לקבל עליהן שכר בעוה"ז.

יב ג. והיה הדם לאות על הבתים. בשו"ת הרשב"א מובא ששאל כומר אחד, נאמר בנביא על בית שני גדול יהיה כבוד הבית הזה-האחרון יותר מן הראשון. א"כ איך אתם טוענים שיבנה בית שלישי הרי האחרון כתוב על השני ומשמע שלא יהיה עוד בית אחריו. והשיב לו הרשב"א שאחרון הכוונה היא אחרי, היינו בית אחרי הראשון, וראייתו משמות ד' ח'. והיה אם לא האמינו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון, שראשון היה עם המטה שנהפך לנחש, ואחרון שידו נהייתה מצורעת. והנה הפלא ופלא, מיד לאחמ"כ הקב"ה אומר למשה ואם לא האמינו לשני האותות האלה תהפוך את היאור לדם, חזינן שאפי' שאמר אחרון עדיין יש אחריו עוד משהו. והתירו"ט מצא לזה רמז בפסוק והיה הדם לכם לאות על הבתים דהיינו הדם שהוא אות שבא אחרי שכבר נאמר על הצרעת שהיא האות האחרון, הוא מרמז על בתים ראשון ושני שיש אחריהם עוד.

יב טו. אך ביום הראשון תשביתו וגו', כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש ההיא מיום הראשון עד יום השביעי. צריך להבין מה זה כי כל, היה צריך לכתוב וכל. וי"ל, אומר רבי נתן אדלר, דאיתא בגמ' מה הטעם שחמץ הוא בשריפה, הא גם כלאי הכרם הם אסורים בהנאה ואינם בשריפה, ומתרת הגמ' ב' תירוצים. א' שחמץ הוא בכרת. ב' כלאי הכרם אסורים לעולם אז אנשים מתרחקים מזה ולכך לא צריך שריפה. משא"כ חמץ שכל השנה מותר וזה אסור רק 7 ימים בשנה אז יש חשש שמא יבוא לאכול, לכן דינו בשריפה. ולפ"ז הפסוק מאוד יפה: אך ביום הראשון תשביתו-בשריפה, ולמה בשריפה, א.

בגלל שכל אוכל חמץ ונכרתה. ב. כי זה מיום הראשון עד יום השביעי.

יב כג. ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף. רבים נתקשו כאן הרי לעיל בפסוק יב כתוב שהקב"ה אמר לעם ישראל ועברתי בארץ מצרים, ובהגדה של פסח אומרים שהקב"ה בכבודו יעבור בית בית ויהרוג את הבכורות, ויעשה בעצמו, לא ע"י מלאך ולא ע"י שליח. א"כ למה נאמר כאן ולא יתן המשחית. שמשמעותו שהמשחית הוא זה שיעבור בין הבתים? וי"ל, אומר הרע"א, שהיו ב' סוגי בכורות, היה בכור מאמא שזה בכור ידוע, את הבכורות האלו המשחית הרג, ומאידך היו בכורות מאבא שזה א"א לדעת ורק הקב"ה יכול לדעת, ואת הבכורות מאבא הקב"ה הרג. ובאמת במדרש מסופר שכשהמצרים ראו שמתו להם עוד ילדים הם הבינו שנסותיהם בגדו בהם והם קמו עליהם והרגום. **עוד תשובה** אומר הבן איש חי, שהיו הרבה שהחביאו את ילדיהם בבתי היהודים ולשם לא היה רשות למשחית להיכנס, ולכך שם הקב"ה בכבודו ובעצמו נכנס והרג, וזה כוונת הפסוק, הקב"ה הרג בבתי היהודים את המצרים שהתחבאו שם, ואילו בבתי המצרים המשחית הרג.

יב כט. וה' הכה כל בכור בארץ מצרים. הנה במעריב אנחנו אומרים כל יום כך: המכה בעברתו כל בכורי מצרים, ואח"כ ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם. ואכן כך היה סדר הדברים, קודם הקב"ה הכה את הבכורות אח"כ הוציא את בני"י ממצרים. והנה בבוקר אנחנו אומרים הפוך, קודם ממצרים גאלתנו, ורק אח"כ כל בכוריהם הרגת, והרי לא כך היה הסדר, אלא קודם הריגת הבכורות ורק אח"כ הגאולה. וי"ל דהנה יש להקשות למה בלילה אומרים לשון ה'מכה ואילו בבוקר 'הרגת'. וי"ל דבמסכת שמחות איתא שם בהקדמה אמר רבי יוחנן הקב"ה בלילה כלל לא הרג את הבכורות אלא רק הכה בהם עד שיהיו גוססים כדי שיראו במפתם שבני ישראל יוצאים ממצרים, ורק אחרי שבני ישראל יצאו המשחית הרג אותם. וכעת מובן כל הפסוק הנה בלילה הקב"ה הכה ואח"כ הוציא ובבוקר אחרי שהקב"ה שילח את בני"י נהרגו הבכורות כי הסדר היה הכאה, גאולה, הריגה. ויובן גם איך הקב"ה הרג בעצמו את הבכורות הרי הקב"ה כהן הוא, וי"ל שהוא לא הרג אלא רק הכה.

שם. איתא בחז"ל שהגדול בבית מת בדיוק בחצות. והנה אם היו למישהו 3 ילדים והם ישנו לפי הגיל ב-3 מיטות רחוקות זו מזו אפילו מעט. אז ברגע שהראשון מת, השני נהיה גדול הבית ואצל השני עדיין לא היה חצות ברגע שהראשון מת. לדוגמא כמו שבין ב"ב לירושלים יש הפרש דק בזמן חצות בשל המרחק, כך באלפית שנייה יש גם הבדל בין מיטה למיטה. א"כ אחרי מיתת הבן הגדול בחצות, באלפיות שנייה אחרי זה מגיע חצות לבן הסמוך לו וכן הלאה לכל הבנים הנמצאים במרחק מה זה מזה, כל אחד נהיה גדול באלפית שנייה מהאחים שחצות לא הגיע עדיין אליהם, אם כך יוצא לכאורה שהיו משפחות שכל הילדים שלהם מתו בזה אחר זה. מרן הגרמ"ל היה רגיל להביא את הווארט הזה והביא גם את הדחייה לזה ששמע מפי נכדו הגאון הנודע רבי משה דוד שליט"א מרי"י בימ"ד עליון. שבהקדמה למסכת שמחות כתוב שהקב"ה בלילה לא הרג את הבכורות אלא רק הכה אותם והם היו גוססים, א"כ השני לא נקרא

גדול הבית, כי הראשון עדיין חי. והגרמ"ל מאוד קילס דבר זה.

יב מו. לא תוציא מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו. הטעם שהוצאה נאמרה בלשון יחיד ואילו שבירה בלשון רבים. י"ל שהוא רמז לגמי שאין מוציא אחר מוציא - היינו שחיוב הוצאה הוא רק ביחיד. אבל יש שובר אחר שובר - וממילא החיוב על שבירה יכול להיות גם ברבים. כ"ה במהר"ם חגיז.

יג. יג-ד. וכל בכור אדם בבניך תפדה. והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו. ויש לבאר פסוק זה הנה נפסק ברמ"א יו"ד שה' שהאב לא יכול לפדות בנו ע"י שליח, כיוון שהפדיון הוא זכר למכת בכורות ושם הרי נעשה ע"י הקב"ה בעצמו ולא ע"י שליח כדכתיב ויהרוג ה' כל בכור. וזה כוונת הפסוק כל בכור בניך תפדה (ולא כתיב יפדה) והיינו ע"י האבא בעצמו, וכי ישאלך בנך למה זה שונה ממצוות שאפשר לעשות ע"י שליח, ואמרת אליו: כי בחוזה יד הוציא ה'. ויהרוג ה' כל בכור - ולא ע"י שליח.

יד כא. וישם את היס לחרבה ויבקעו המים. איתא במדרש: היס ראה וינס מה ראה? ארונו של יוסף ראה. ז"א שהיס לא רצה להיבקע וכשראה את ארונו של יוסף הוא נבקע. ולמה? י"ל דהנה איתא בחז"ל ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף. וביאורו: דהנה איתא בתורה ועבדום ועינו אותם 400 שנה, ובסוף עבדו רק 210. ש' ע"כ בחז"ל 2 תשובות. א. שחישבו שנות העבדות התחיל משנולד יצחק וא"כ עברו 400 שנה. ב. קושי השיעבוד השלים את הגזירה, היינו שבאיכות עבדו 400 שנה אפי' שבכמות היו רק 210. והנה יש קושייה בחז"ל איך נענש יוסף הרי הוא היה פחות מבן כ' שנים ואינו בר עונשין. ותיצרו ע"פ התרגום וישב לז' ג' שיוסף היה בן זקונים-היינו חכם. לכך נענש אפי' שהיה פחות מ-20 משום שבאיכות הוא היה נחשב כבן 20. כעת הפסוקים מוסברים יפה. ביקש יעקב לישב בשלוה-משום שס"ל שהולכים בתר איכות וא"כ הוא לא צריך להיות בגלות כעת, אלא מספיקה הגלות שיהיו 210 שנה במצרים שהם נחשבים כמו גלות של 400 שנה, דבאיכות ה-210 האלו הם 400. מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף, כי אם מחשבים לפי הכמות בלי להתייחס לאיכות אז יוסף לא אמור להיענש כי הוא מתחת גיל 20, אבל מכיוון שיעקב ביקש לישב בשלוה סימן שסבר שאזלינן בתר האיכות, א"כ באיכות יוסף כבר בן 20, ולכן מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף. וזה מה שהיה גם עם היס. היס לא רצה להיבקע כי הוא אמר שעדיין לא עברו 400 שנה, וכשראה ארונו של יוסף אמר: אם יוסף נענש אפי' שלא היה בן 20 סימן שמסתכלים על איכות, וא"כ מכיוון שבאיכות 210 הם כ-400 שנות עבדות, לכן צריך להיבקע.

יד כא. ויבקעו המים. איתא בסוטה ב. קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, וביאר שם המהר"ל שכשם שקשה לקחת ים ולחצות אותו לשניים כך קשה לעשות משניים אחד. ויש להעיר דל"ד כי בים זה לחצות לשניים וזה באמת קשה ואילו בזיווג הוא להפך לחבר שניים והוא קל ול"ד. וי"ל אומר רבי דב דיסקין הנה אם אדם יקח הרבה אגוזים ויעשה מהם ערימה, מיד כשיעזוב את היד הכל יפול, ולמה, כי זה לא מחובר ורק דבר מחובר מחזיק יחד, ואותה הבעיה יש בלחצות את היס לשניים, כיוון שהטיפות לא מחוברות יחד אז ברגע שתנסה לחלק מיד הכל יפול, כי הבעיה היא בחיבור שזה

לא מחובר ולכן זה נופל, וא"כ בנס של קריעת ים סוף ה' עשה שהטיפות יהיו מחוברות ועי"כ הם נהיו מכל צד גוש אחד ע"י החיבור שלהם וזה הנס הגדול של קריעת ים סוף, והוא להדיח כנס הזיווג שמחברים שני אנשים ביחד.

שם. ישנם ג' מקומות בחז"ל שהמים נבקעו. הראשון הוא בקריעת ים סוף. המקום השני הוא בסוכה מד שרבי נחוניה הלך לעבר את השנה, והים נקרע לפניו. והמקום השלישי הוא עם רבי פנחס בן יאיר שהלך לפדיון שבויים ויחד עמו היה יהודי שהביא חיטים לכבוד פסח, והנהר נבקע לפניו. ואומר האוה"ח שקריעת ים סוף הוא החידוש הגדול משום שזה בפעם ראשונה, אבל מה שקרה אח"כ הוא פחות נס כי זה כבר קרה בעבר ויש ע"ז אפי' משלים יפים. לעניינינו אומר המהרש"א (מהדו"ב חולין ז). שכל העניינים האלו מרומזים בתהילים סו פסוק ו. הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. היינו הפך ים ליבשה הוא קריעת ים סוף. בנהר יעברו ברגל הוא עם רבי נחוניא. שם נשמחה בו זה שהלכו להביא חיטים לשמחת הפסח.

יד כב. ויבאו בני ישראל בתוך היס ביבשה. כאן נאמר בתוך היס ביבשה ואילו להלן יד כט. כתוב ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך היס. ויש ליישב שבתחילה נחשון ואנשיו קפצו למים שעדיין היה מלא בים ולכן זה נקרא בתוך היס ורק אח"כ ביבשה, ואילו בהמשך שכבר יבשו המים ורק אז נכנסו כולם אז ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך היס. **ולפי"ז יובנו** דברי הבעל הטורים הנה בפסוק כט כתוב והמים להם חמה בלי ו', ומדייק הבעה"ט שהטעם דהוא בלי ו' כי הקב"ה התמלא חימה על פסל מיכה שעבר איתם את היס, ויש להקשות הרי כבר לעיל בפסוק כב כתוב והמים להם חומה עם ו' ולמה לא כתוב שם כבר בלי ו', ולנ"ל ש'ל שהפסוק הקודם עוסק בתחילת כניסתם של בני"י שהיו בלי פסל מיכה, והפסוק השני מדבר בסוף הכניסה של בני"י שעברו עם הפסל, כי הלא שבת דן לקחו את פסל מיכה והם היו מאספים לכל המחנות, היינו בסוף המחנות, כמו שכתוב הלכו ביבשה בתוך היס היינו כשהיו כבר ביבשה והיינו בסוף כדלעיל, ואז המים להם חימה, אבל בפסוק הראשון עדיין לא התמלא חימה, כי כתוב שם בתוך היס ביבשה דהיינו הראשונים. שילוב של הגאון והכלי יקר.

טו א. אז ישיר משה. במגילה י: בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה? ותמוה, הלא באבדו רשעים רינה, וישראל מאוד נשתבחו ע"כ שאמרו שירה, אז למה המלאכים לא יכלו לומר שירה? וי"ל ע"פ הסיפור בגמ'. שסנחריב בא עם חייליו להילחם בישראל וכשהם היו למרגלות ירושלים מתו כל ה-250,000 אנשי הצבא של סנחריב, ואומרת הגמ' שהם מתו מזה שהם שמעו את שירת המלאכים ומרוב רגש מתים מזה, ע"כ. וא"כ י"ל שאותו הדבר היה במצרים שרצו מלאכי השרת לומר שירה כדי להרוג את המצרים ע"י שירתם, אמר להם הקב"ה הרי אני הורג בדרך של מידה כנגד מידה, וכמו שמבואר ברש"י לאורך אז ישיר, הם הטביעו את הילדים שלי ביאור - והיינו דאמר מעשי ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה, - היינו שאתם רוצים להרגם ע"י שירה? הרי זה אינו מידה כנגד מידה. (מופיע בשם הרבה גדולים ואני לא נכנס למחלוקת).

טו א. אז ישיר משה. הנה יש בתורה 4 סוגי שירות, 1. שיר השירים, כתוב עליו כל הכתובים קודש, שיר השירים קודש קדשים, סגולות מופלאות כתובות על שיר השירים, 2. אז ישיר, כתוב בחז"ל, שכל האומרו בשמחה נמחלים לו כל עוונותיו. 3. שירת דוד, ושירת דבורה, שזה כתוב בצורה של שירה, דהיינו אריח ע"ג לבנה, 4. אז ישיר משה עלי באר ענו לה. עלי באר, אין לו יחס בכלל אפי' לא אריח ע"ג לבנה. ויש להבין לפי מה נמדדת השירה. וי"ל ששיר נמדד באיזה קושי נמצאים כששרים אותו, דהיינו אם למשל לאדם נפטר לו כל ילדיו ל"ע, והנה הוא חוזר מלוות הילד האחרון, הוא מגלה שאשתו נוטה למות, והוא שר ומודה לה' ע"מ שקיבל עד עתה, זאת דרגת הפסגה למעלת השירה, וזה גם שיר השירים, המתאר את הגלות שעם ישראל עובר, ומתוך הגלות בוקעת השירה - זאת דרגת הפסגה. דרגה פחותה מזה, זה אז ישיר. כמו אדם שנפטר לו כמה ילדים, וכמה הבריו ממתחתם, והוא שר. זה גדול, אבל פחות קצת מהנ"ל, זה כמו אז ישיר שכתוב וחמושים עלו בני"י ממצרים, דהיינו ששמונים אחוז נשארו במצרים, ואע"פ כן הם שרו... דרגה מתחת, היא אדם שילדו חלה וניצל, זה גם גדול, אבל פחות... זה כמו דוד ודבורה, היתה להם צרה וניצלו. דרגה הכי פחותה, אדם שהיה בצרה, וכלל לא ידע מהצרה, והוא שר אח"כ, זה לא חכמה לשיר, כיון שמעולם לא היה בצער, זה שירת הבאר, לפתע כשהם ראו נחל של דם הם הבינו שניצלו מסכנה שלא הייתה ידועה להם כלל... מעניין לעניין באותו עניין, כתוב כל שבים טהור חוץ מכלב הים, ולמה כי לפעמים כשרודפים אחריו הוא יוצא מהמים. ונשאלת השאלה האם בגלל שפעם ב 100 שנה הוא יוצא, הוא כבר לא נקרא חית הים, אתמהה. התשובה היא, כן, השם 'חית הים' לא ניתן אלמי שגם בשעת קושי נמצא בים ולא למי שיוצא מן הים כשיש לו סיבה לצאת. אותו הדבר, הגמ' מספרת שנבוכדנצר רצה לשיר לקב"ה יותר מדוד המלך, בא מלאך וסתרו על פיו. וקשה, למה? למה לא נתן לו

להתבטאות? התשובה היא שהוא מלך על כל העולם, וכשאתה נמצא במצב כל כך טוב לא חכמה לשיר, נראה אותך שר כשכואב לך, לכן נתן לו סתירה, והוא כבר לא שר. ומשל לאדם שלומד רק כשיש מזגן, גמ' מעניינת, כוס קולה, סיגריה, ומקבל ע"ז כסף, זה לא חידוש, החידוש הוא, שלומד כשקשה לו, אין לו מזגן, הוא עייף, הוא צמא, אין לו חשק, יש פוליטיקה מעניינת, בין הזמנים כעת, זה הסימן שהוא באמת בן תורה, וה"ה בשאר מצוות כמו להעביר על המידות כשקשה.

טו כא. ותען להם מרים אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים. הלשון ותען קשה קצת, דהא מה הם שאלו ומה היא ענתה. ועוד למה היא בדיוק בחרה את הפסוק הזה: סוס ורכבו רמה בים. וי"ל שמרים אמרה לנשים בואו גם אנו נשיר לקב"ה, א"ל הנשים לא ראוי שנשיר כי מטרת היציאה ממצרים היא קבלת התורה ומה זה קשור אלינו. ענתה להם מרים הנה כתוב בפסוק סוס ורכבו רמה בים, וק"ל למה הסוסים נענשו הרי הם לא עשו כלום, רק המצרים רכבו עליהם? אלא י"ל, אמרה מרים, שמי שמסייע כאילו הוא עושה, וכיוון שהסוסים סייעו כאילו הם עשו ג"כ ולכן נענשו. אותו דבר, השיבה להן מרים, אתן הנשים בסיוע שלכן לבעלים ללמוד זה כאילו אתן ג"כ לומדות. וע"כ מובן מה זה ותען, וגם מה שהביאה את הפסוק סוס. ולפי"ז אומר האומר, מובן גם הפסוק בשיר השירים - לסוסי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. **והביאו לי בשם הרב אלישיב דלהכי ותיקח מרים את התוף כי תוף זה לא כלי נגינה אלא רק ליווי וה"ה הכא דנשים רק מלוות.** ולכן גם הגר"י אלשיב אסר בירושלים כלי נגינה אחד כאורגן וכדומה כי זה כלי נגינה, ושונה מתוף שהוא רק ליווי. **עוד הביאו לי** שפעם הגיעה להרב זילברשטיין אישה בוכה, וטענה שבעלה קורא לה סוסה, הרגיע אותה הגר"י שכוונת הבעל לסוסי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי, והוא משום שהוא מכבדך.

מאמרי מוסר וסיפורים על ענייני יציאת מצרים

כל הישועות שהגיעו לבני ישראל בזמן יציאת מצרים היו בזכות שהם הרבו בתפילה לקב"ה. והח"ח הביא (ליקוטי אמרים פ"י) שכל הצרות הרבות הבאות עלינו שאיננו ניצולים מהן הן מפני שאין אנו מרבים בתפילה עליהם, וממשיך הח"ח כי אילו התפללנו ושפכנו שיח לפני הקב"ה בוודאי לא ישיב בקשתנו ריקם, ולא יסתפק אדם במה שמתפלל שמונה עשרה אלא כמה פעמים ביום צריך לשפוך בתפילות ובקשות בינו לבין עצמו כשהוא בביתו מעומקא דליבא. כי ע"כ התפילה תצא ממעמקי ליבו, ותפילה כזו וודאי לא תשוב ריקם. **ומובא בסיפורי מעשיות** של רבי נחמן מברסלב סיפור על יהודי מכניס אורחים גדול שיכלו להיכנס אליו לגי סעודות ביום כי המלך ללא כסף. והנה אורח הגיע לעיר הוא שמע על ההכנסת אורחים אך לא ידע היכן זה, הוא שאל והראו לו שידפוק בבניין פלוני בדלת פלוני, והאורח הגיע למקום אך בטעות דפק בדלת אחרת. ההוא שאל לרצונו, והאורח אמר אני רוצה סעודה, אמר השכן בא תעבוד אצלי בשדה עד הערב, תחרוש תזרע ותקצור מה שצריך, ולפנות ערב תחזור אלי, ההוא עבד קשה כל היום ולפנות ערב אחרי יום עבודה מפרך הוא הגיע לבעה"ב וביקש אוכל, הבעה"ב נענה תכנס לדירה ממול ושם יש אוכל כי

זצ"ל בעת אשר עלה מחו"ל לאר"י בספינה עם בנו ובתו הקטנים, כשכבר היו קרובים לארץ ישראל נשברה הספינה והוצרכו כולם לקפוץ למים, האבא לקח עמו את בנו ובתו והחל שוחה עימם לעבר החוף, תוך כדי השחיה בים הוא הרגיש שכוחותיו אוזלים ממנו, ואם הוא לא יעזוב אחד מהם כולם יטבעו, בשעה קשה זו הוא חישב את מי עדיף להשאיר מבחינת התורה ויצא לו (ממש לבכות) שהבן קודם להצלת הבת, בטרם עשה דבר נורא זה, הוא הודיע לילדה בלב נשבר שהוא מוכרח לזרוק אותה למים. מששמעה הבת ד"ז החלה לזעוק במר נפשה: אבי אבי אין לי על מי להישען כי אם עליך, רחם עלי בלי חשבונות. לשמע דבריה נזדעזע האב והחל זועק אל ה' שישועם, מיד הוא הרגיש שהוא מקבל כוחות חדשים, ובעזר ותעצומות החל לשחות עם שניהם עד הגיעם לחוף מבטחים. לאחר שנים רבות כשהגיע זמן פטירתו הוא קרא לבתו והזכיר לה את הזעקה שלה אבי אבי, וא"ל דעי לך שבכל ענין שמרגישים שנמצאים במקום צר ומצוק, אפילו שנראה לכאורה שאין מקום להינצל, תזכרו לצעוק אבי אבי אל תעזבני. וכשזה מגיע ממעמקי הלב הקב"ה נענה בכל אשר נבקש ממנו. ובפרט אם זה לדברים רוחניים חברותא טוב וכדו'.

ויאנחו בני"י מן העבודה ותעל שוועתם. כשהתפילות הן מתוך לב נשבר אז עולה שוועתינו לאלוקים. אחד מתלמידיו של רבי שמשון פינקוס לא היה לו ילדים שנים רבות. יום אחד בשעת לילה מאוחרת מתקשר אליו רבי שמשון ואומר לו יש לי סגולה בשבילך בא אלי כעת. הוא בא לרבי שמשון, ורבי שמשון יורד עמו לרכבו ונוסע עד למדברות יהודה. שם הוא נכנס לשביל עפר מקום שאין נפש חיה הוא מוריד את האברך וא"ל כאן תצחק אל ה' בלב נשבר, עוד 3 שעות אני בא לאסוף אותך. הבן אדם התפלל שם כמו שלא התפלל מעולם. כעבור 9 חודשים הוא בירך על המוגמר, ב' ילדים למזל"ט. יש לי חבר ת"ח שהיתה לו משרה חשובה והמוסד נסגר מחוסר תקציב, הוא היה מאוד שבור כי מאוד היה חשוב לו הרבצת תורה, והיה לו קשה להיות בלי פראק, הוא עשה אותו הדבר כנ"ל. ולמחרת בבוקר התקשרו אליו מכיוון בלתי צפוי, ובס"ד הוא מאוד מצליח.

ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה. עם ישראל התפללו לקב"ה שיוציא אותם מהגלות הנוראה של פרעה ובזכות שתפסו אמונת אבותם בידם וזעקו אל ה' בחזקה הם ניצלו. אחד מגדולי ירושלים בדור הקודם היה רבי ישעיה בראדקי

המלך, הוא נכנס והתחיל לאכול ואכן האוכל היה כיד המלך. הוא שואל את זה שעל ידו כמה עבדת בשביל האוכל? ההוא לא הבין ואמר לא עבדתי כלום.. הוא שואל את זה שבצד השני ואותה התשובה, לא עבדתי כלום. הוא בירר והתברר לו שפשוט השכן עשק אותו. אומר החפץ חיים, הקב"ה מתאוה לתפילתן של ישראל הוא רוצה שידפקו במקום הנכון, ובזמן צער הוא רוצה שיפנו אליו, הוא לא רוצה שיפעילו קשרים ופרוטקציות אלא כשיש משהו קשה יפנו ישירות לקב"ה ולא רק סגולות וברכות מרבנים אלא דיבור ישיר. וזה גם כוונת הפסוק עזי וזמירת קה, היינו כשהבטחנו והחזק שלי הוא מה' ורק ממנו, אז ויהי לי לישועה.

עוד חיזוק בענייני תפילה: ספור נורא ארע עם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל יהודי מתושבי העיירה הסמוכה לפוזנא מקום רבנותו של רבי עקיבא איגר חלה במחלה קשה. הוא עבר מרופא לרופא ולא ניתן מזור ממחלתו. באחד הימים נודע שרופאו של המלך מתכוון לעבור בעיר. עסקנים ניסו בכל כוחם לשכנע אותו לבוא ולמצא מזור למחלה שרק מחמירה מיום ליום. הרופא הסכים לבוא כמובן בתמורת תשלום הוגן. בדק את החולה זמן ממושך ואז יצא מהחדר והודיע שאין תרופה למחלתו וסופו קרב. לפני שיצא מהעיר יצא אחריו רבי עקיבא איגר ושאלו: אם המלך בעצמו היה חולה במחלה הזאת, חלילה, מה הייתם עושים? ואז ענה הרופא: המלך אכן חלה בכזאת מחלה בעבר, המלצתי לו על תרופה מסוימת והכל עבר. המלצתי לקחת עוף נדיר במינו ולתת למלך וכך ירפא ממחלתו. וכך היה יצאו גדודי המלך ימים רבים לחפש את העוף הנדיר ולאחר מאמצים מרובים עלה בידיהם להשיג את אותו עוף. הם שמרו עליו והביאו אותו לבית המלוכה, העוף נשחט ובשלו אותו, המלך שתה את המרק והחלים לגמרי ממחלתו. המשיך הרופא: לא העלתי בדעתי שיש לכם את האפשרות לרפא יהודי זה באמצעות אותו עוף, בגלל שדרוש סכום עתק של כסף כדי לשלוח גדודים ליערות ללכוד את העוף, לכן קבעתי שאין לו תרופה. רבי עקיבא איגר שמע את הדברים הודה לרופא ונכנס לחדרו. מיד חשב רבי עקיבא איגר שאם ישנה אפשרות למצא תרופה בעולם למחלה זו, אם המלך יכול להשיג את העוף על ידי כמה גדודי חילים, אז ודאי שיהודי יוכל להשיג את העוף ע"י שישא תפילה למלך מלכי המלכים ובודאי לא יגרע חלקו של היהודי. נעמד רבי עקיבא איגר והתפלל בכוונה עצומה. פנה לבורא עולם ואמר: רבון העולמים בעירנו נמצא יהודי חולה מסוכן פלוני בן פלוני אנא שלח לו רפואה שלמה במהרה שיוכל להמשיך לחנך את בניו. תוך כדי תפילה נשמע רעש מזור בעלית הגג. בנו של רבי עקיבא איגר רבי וולף איגר נשלח אל עליית הגג לבדוק מה פשר הרעש, וחזר כשבידו עוף מוזר שלא ראה מעולם. העוף בושל החולה הושקה במרק והחלים במהירות. כדי להודיע על גודל הנס ציווה הגאון רבי עקיבא איגר לשמור את הנוצות למזכרת. כעבור כמה חודשים שכבר נשכח המעשה, נקלע שוב אותו רופא לעיירה, נזכר בסיפור ונכנס לשמוע את סופו, היה בטוח שהחולה נפטר מזמן. ואז הוא מגלה אותו בריא ושלם מתהלך על רגליו. בני הבית ספרו לו את הסיפור עם העוף שהגיע מהתפילה. הרופא התקשה להאמין ואז מהרו להביא לו את הנוצות ששמרו למזכרת מאותו העוף ואז אישר הרופא שאכן זהו העוף שהמליץ בשעתו. הרופא הכריז ואמר כי עכשיו נוכח לדעת את גודל כוח תפילת עם ישראל. הרי המלך שלא חסר לו דבר היה צריך הרבה לטרוח בשביל להשיג את העוף ואילו רבי עקיבא איגר על ידי תפילה זימן לו הקב"ה את העוף.

סיפור נפלא שסיפר רבי שמשון פינקוס זצ"ל בירושלים נפטר יהודי יקר אב למשפחה מכובדת

הוא נפטר בסמוך לשקיעת החמה. כידוע בירושלים מאד מקפידים לא להלן את המת בלילה ולקברו מיד. לכן שלחו החברה קדישא את הפועל הגוי לחפור את הקבר שקנה אותו נפטר בחייו, כדי שיספיקו לקברו. אלא שכעבור כמה שעות באה המיטה לבית הקברות, ואז גילו החברה קדישא כי היתה טעות בחפירה, והפועל חפר בטעות קבר המיועד לזוגתו של הנפטר. הטעות היתה כי הנפטר קנה בחייו שני קברים עבורו ועבור אישתו, ושניהם היו רשומים על שמו, ובטעות הפועל חפר את קברה כי הקבר שנחפר היה סמוך לאישה אחרת וע"פ ההלכה לא נתן לקבור אותו שם. בלית ברירה נאלצו החברה קדישא להתחיל לחפור כשהמת מוטל לפניו. בנו של הנפטר ראה זאת ועמד משתאה, הוא פשוט לא האמין, אבל שתק. וכשגמרו לקבור החל לספר: לפני כמה שנים קרא לי אבא ומסר את צואתו. תוך כדי בקש ממני להוסיף עוד משהו ששכח וכתב "אבקש אם תוכלו להשתדל שאת קברי יחפרו אך יהודים יראים וחרדים ולא גויים". ספר הבן שמיד כשראה את הדברים אמר לאבא איך נוכל לקיים את הבקשה הזאת, זה עבודה של גויים למה שייסכימו לנו? אבא לא נבהל הוא ממשיך לספר "אבא אמר שאין בעיה אם אתם אומרים שלא תוכלו אני אבקש בעצמי מהריבוננו של עולם הוא כל יכול וגם כאן הוא יעזור לי". פנה הבן בהתרגשות אל הנוכחים ואמר תראו איך ד' סיבב שדוקא יהודים חרדים יחפרו את קברו של אבא שהתפלל על זה באחרית ימיו והאמין בישועת ד' אז אכן הוא זכה שתתמלא בקשתו... זאת כוחה של תפילה.

סיפור מרן הגר"י קמינצקי זצ"ל בעיירה מיר השוכנת ליד הגבול שבין פולין וליטא גרה נערה שהתיתמה בגיל צעיר. כשבגרה והגיעה לגיל השידוכים היו לה קשיים רבים במציאת השידוך. חברותיה ניסאו ולה קשה מאד, למה? שאיפותיה היו להינשא לבעל תלמיד חכם צדיק וירא שמים, אך כזה חתן רצה סכום כסף גדול ובחורה יתומה מאב מהיכן תשיג את הסכום? היא הצליחה לעבוד כספרנית לחסוך כסף שתוכל להינשא, אך הסכום קטן ולא מספק עדיין. באחד בימים בהיותה בספריה חשבה לעצמה מה עוד יכולה לעשות ואז עלתה מחשבה במוחה לבקש ישירות מבורא העולמים. תמיד היא התפללה אך ניסתה עוד השתדלויות. עכשיו שהיא יודעת ששום השתדלות לא הועילה תבקש ממלך מלכי המלכים רק הוא יכול לעזור. היא החליטה לכתוב מכתב. לקחה נייר והחלה לבקש מבורא עולם אבי יתומים. היא בקשה מכל ליבה מאבא שבשמים שישלח לה חתן צדיק ירא שמים למרות שאין לה הרבה כסף להביא אך היא רוצה ליכות להקים בית של תורה אמיתי. היא התחננה במכתב לאביה שבשמים שיעזור לה וחתמה את שמה. הכניסה את המכתב למעטפה וכתבה מבחוץ "לאבי שבשמים" הלכה לגינה שמחוץ לעיירה מיר נעמדה וברגע של משב רוח פתחה את ידה והביטה איך המכתב נישא ברוח... אחר כך שבה לביתה באמונה תמימה שד' יכול לעשות הכל. ימים ספורים לאחר מכן יצא אחד מתלמידי ישיבת מיר לשוח בשדה פתאום ראה מעטפה מונחת בין השיחים הוא רצה להרימה לעשות מצות השבת אבדה אך נדהם לראות שכתוב על המעטפה לאבי שבשמים. בסקרנותו פתח וקרא כמה וכמה פעמים והתרגש מאד מהכנות ומהאכזב שנכתב במכתב, הוא נגש להתייעץ עם ראש הישיבה הג"ר אליהו ברוך קמאי זצ"ל. הבחור הביע את הסכמתו להינשא לאותה בחורה, בר עליה ומצאה חן בעיניו למרות שהיתה מבוגרת ממנו בשש שנים. כמו שהתפללה הנערה כך זכתה לבעל צדיק הלא הוא ר' יצחק יחיאל דוידוביץ והגיע למעלות גדולות בתורה וביראה. לימים נעשה משגיח לישיבת מינסק והיה לרבם של מנהיגי הדור באמריקה.

רבינו תם בספר הישר כותב שעולם הזה הוא נווה התלאות וידועים דברי החפץ חיים שלכל אחד יש את החבילה שלו, והצרות הם צרת רבים, אין משהו בלי צער, ואף אחד לא היה מסכים להחליף עם חברו.

מישהו שלח לי ראייה לעניין הזה. הנה איתא בחז"ל שבגזירת כל הבן הילוד כולם גירשו את נשותיהם בראשות גדול הדור עמרם. והנה לאחר זמן בעצת מרים, עמרם וכולם החזירו את נשותיהם. ולכאורה קשה למה כולם החזירו את נשותיהם, הרי סביר להניח שהיו ביניהם גם כאלו שלא חיו כ"כ באושר וא"כ מדוע אלו לא העדיפו לשאת אשה אחרת? הרי אם כל היום אתה בוכה שקשה לך, והיא לא בסדר וכו' ואכמ"ל. אלא י"ל שכל אחד רוצה את הפקאלה שלו. ומי שחי באמונה ובטחון שהכל טוב לו הוא לא מרגיש שום צער, והדברים ידועים, וכבר הבאנו ע"ז הרבה סיפורים.

איתא בחז"ל שלמשה רבינו היו עשרה שמות. שקראו לו אבא שלו, אחותו, עם ישראל וכו' וכל השמות היו עם סיבה א"כ מה הטעם שהוא השתמש רק בשם משה.

י"ל ע"פ הסיפור עם המהרש"א. באוסטריה בנו את בית כנסת הגדול של העיר, רב העיר אמר מי שיתרום משקל זהב כמשקל אבן הפינה מובטח לו כל מה שיבקש, אחד האנשים הפשוטים החליט שהוא הולך ע"ז, הוא התחייב את הסכום העצום, ולמחרת הוא ניגש לרב וא"ל: הכל יש לי, אך ילדים אין לי, אני רוצה לממש את ההבטחה. א"ל הרב תשוב מחר. למחרת הוא חזר, והרב א"ל תקשיב טוב, האפשרות שיהיו לך ילדים כרוכה בזה שאתה ואשתך תמותו, ותאבדו את כל רכושכם. אמר האיש אני חייב להתייעץ עם אשתי. אחרי יומיים הוא חזר לרב וא"ל אנחנו הולכים ע"ז, לאחר מספר חודשים האישה נפקדה, בחודש השלישי הבעל חלה ונפטר, ולאחר כמה ימים פרצה שריפה ששרפה את כל רכושם, האשה עזבה את העיר, עד שהגיעה לעיר זרה שם התארחה אצל משפחה טובה לב, והנה בלידתה תקפו עליה תכלי הלידה ובלידת התינוק יצאה נשמתה. ויקרא שמו בישראל שמואל, אותה משפחה גידלה אותו בחיקה וחיתנה אותו עם בתם. אותו ילד היה המהרש"א גדול הדור. שם המהרש"א הוא רבי שמואל אידלש, ואידלש זה שם חמותו, והוא קרא כך ולא קרא גיטל ע"ש אמו האמיתית, כי חמותו היא גידלתו ללא קבלת פרס. אותו דבר כל השמות שנקראו למשה נקראו לו ע"י אנשים שנעזרו בו וכדו'. משא"כ לבתיה לא היה כלום אתו, לכן בתור הכרת הטוב הוא השתמש בשם שבתיה קראה לו. הכרת הטוב זה הדבר שהקב"ה אוהב, וכן הקב"ה נותן ועונה למי שמודה לו, כמו שרואים בברכת המזון קודם נודה לך ואח"כ רחם נא.

בסיפור של בתיה שהושיטה את היד לקחת את התיבה של משה. אומר הח"ח מכאן רואים יסוד גדול שאפילו דבר שבדרך הטבע א"א לעשות, מוטלת על הבן אדם החובה לעשות מה שהוא יכול והקב"ה יעשה את כל השאר. ומובא על רבי זלמאלע מוולאזין שפעם הוצרך לאיזה ספר שהיה מאחורי ארון כבד שזקוקים לעשרה בני אדם גיבורים להזיז אותו. והוא ניסה והצליח... כמו"כ בהשתדלות לפרנסה שבדרך הטבע הדבר קשה, אומר לנו החינוך תברך ברכת המזון בכוונה ומזונותיך יהיו לך ברווח.

אין עצה ואין תבונה כנגד ה'. הנה איתא בסוטה דף יב'. שהטעם שפרעה גזר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו הוא משום שראו חרטומיו שהולך להיוולד מושיען של ישראל. ובמים הוא לוקה, לכן גזר שיוזקו את כולם ליאור. ז"א שכל הזריקה ליאור היתה להיפטר ממשוה, והנה מזה גופא נושע

משה, כי ע"י הזריקה ליאור מצאה אותו בתיה, ולא עוד אלא היא גידלה אותו בבית של פרעה, שאותו הוא מחפש. למדנו מכאן, אומר הסטיפלער ב'ברכת פרץ', שכל מעשה אנוש ותחבולותיו לא יועילו להזיז אפילו זיז ממה שנגזר. ולא עוד אלא שהפעולות שעושה כדי להפטר ממה שנגזר עליו, הן אלו שיביאו עליו את מה שנגזר עליו. זולת ע"י תפילה שיכולה לשנות ממה שנגזר עליו בר"ה. אותו דבר מצינו אצל יוסף שאחיו השליכוהו לבור ואמרו נראה מה יהיו חלומותיו ובסוף מתוך מצב זה הם מכרוהו למצרים והם גרמו שהוא יהיה מלך והם יצטרכו להשתחוות לו.

אותו הדבר בסיפור של השעבוד במצרים, הנה בני"י היו באותו התקופה במעמד מאוד חשוב במצרים והם היו גיבורים עם הרבה כח ושלטו בכל המדינה שלטון עצום, ואיך המצרים הצליחו להשתעבד בהם ולהפוך אותם לעבדים, איך עם ישראל לא התקומם ומרד בהם בכוחו הגדול? רואים מכאן ג"כ יסוד חשוב בהנהגת ה' בעולם, שמה שנגזר א"י לעצור ולמנוע אפי' שבדרך הטבע זה לא נראה מציאותי וא"י לעצור גזירות שמים.

חז"ל מספרים לנו ששלמה המלך ראה את מלאך המוות עצוב, שאלו שלמה למה אתה עצוב, ענה המלאך כי אני צריך לקחת את נשמותיהם של 2 עבדיך ואני לא יכול. מיד הלך שלמה ושלחם לארץ לזו ששם לא מתים. למחרת ראה שלמה את מלאך המוות שמח, שאלו שלמה למה אתה שמח? ענהו מלאך המוות, כי שלחוני להרגם בפתח העיר לזו, ואתמול הם הגיעו לשם. שלמה אמר תראו מה זה אני רציתי להצילם, ואני שלחתי אותם למיתתם.

יש לי חבר שהציעו לו שידוך טוב אך הוא הוריד את זה בגלל שלמשפחת הכלה לא היה כסף לתת דירה בירושלים. הוא התחתן עם מישהי אחרת, אך הוא התגרש חודשיים אחרי החתונה. ואז הוא התחתן עם ההצעה הראשונה, אך בשונה מהפעם הקודמת, הפעם הוא הוצרך לשלם את הדירה. א"י לברוח ממה שנגזר עליו.

לפני קרוב ל-30 שנה פרצה בישראל מלחמת המפרץ והיה לחץ גדול שיזרקו על ישראל טילים כימיים וזה ישמיד מאות אלפים, אני זוכר את הלחץ שהיה אז. בחור ממיר שגר בחו"ל הגיע אז לרב שך ושאל אותו האם לחזור א"ל מרן לא! בסוף הוא נסע והוא נהרג בתאונת דרכים שם.

וצ"ל שבדאי יש על בן אדם לעשות השתדלות כמו ללכת לרופא וכדו' אך במקום ספק או במקרה שלא בטוח, שב ואל תעשה עדיף.

וראך ושמח בליבו. הנה משה רבינו מאוד הצטער בצערם של ישראל והיה מסייע להם ככל האפשר עוד בעודו בבית פרעה, ובמדרש מסופר שהיה בוכה ומצטער בצערו של כל יחיד ויחיד והיה אומר מי יתן מותי תחתיו, והנה נזדמן לידיו לגאול את ישראל מהשיעבוד הקשה, משה מתנגד ובמשך שבעה ימים הוא מנהל מו"מ עם הקב"ה עד שחרה אף ה' בו, ומדוע כ"ז, כי הוא פחד שהוא יאפיל על אהרון, ואהרון יצטער ולא הלך עד שהובטח ל'וראך ושמח בליבו'. **מסופר** על רבי ישראל סלנטר שבתחילה הוא החליט שהוא יהיה נחבא אל הכלים ולשם כך הוא שינן את כל השי"ס בע"פ ולמד את מקצוע הנגרות, לבסוף הוא החליט שלא לשם כך ניתנו לו כוחות כאלו גדולים והוא התחיל למסור שיעורים עד שנתפרסם בכל העולם כולו, באותה התקופה אף הוצע לו להיות ראש הישיבה החשובה ברמיילס, ורבי ישראל נעתר לבקשה כדי שיוכל להרביץ תורה בפני האריות שבחבורה, ואכן כך היה. לאחר תקופה קצרה הוא ראה שזה יכול לפגוע במעמדו של בעל 'התכלת מרדכי' שהיה ראש ישיבה במקביל אליו, הוא קם ועזב, ואפילו שהיה כאן הרבצת תורה, ולמה? כי אם יש מישחו

שמצטער אני לא נכנס לזה. **אותו הדבר מסופר על רבי עקיבא איגר** שבא לחותנו לשבת וחותנו התפאר בו שהוא מגדולי הלמדנים, והנה ניגשו בני העיר לשוחח עמו בלימוד אך הוא שתק, חותנו התאכזב והודיע לו שהשידוך בטל, אמר הרע"א תן לי להישאר כאן עד סוף השבוע. טוב, החותן הסכים, הוא נשאר. והנה בסוף השבוע הוא ניגש לכל מי שדיבר עמו בלימוד והאיר את עיניו בהרבה גמ' ורמב"ם שנעלמו מעיניהם וראו שהוא גדול וענק עצום בתורה. חותנו שאל אותו למה ביישתי בתחילת השבוע? ענה הרע"א בתחילת השבוע היה כאן עוד חתן למדן, ופחדתי שאם ארצה את דברי אף אחד לא יסתכל על השני, החלטתי לשתוק ולספוג את עלבוני העיקר שההוא לא יפגע. **וזהו היתה ההנהגה של משה רבינו, שאפי' דברים גדולים וחשובים מאוד לאין ערוך, לא עושים כשיש מישהו שנפגע מכך.**

והשכר של אהרון על ה'וראך ושמח בליבו' כתוב בחז"ל שהיה לאין ערוך, ובשכר זה הוא זכה לחושן משפט על ליבו (שבת קלט). היינו ליבו הורה את דבר ה' ועל ליבו שכנו האורים ותומים. אהרון הכהן מלמד אותנו איך צריך לשמוח בשמחת השני שגם הלב ישמח. והנה הרבה בני אדם אם נשאל אותם כשהולכים לשמחה של פלוני למה אתם הולכים? הם יאמרו לא נעים לי מבעל השמחה, או כי לשמחה שלי הוא הגיע, ורק חסר לי שמחר הוא יפגוש אותי וישאל למה לא באתי, ועוד תשובות שונות. אבל ההרגש צריך להיות לא כך, אלא כשיש שמחה של החבר אני צריך לשמוח אתו ממש, וכמו שמצינו הרבה אצל גדולי ישראל. מספרים על רבי אברהם גרודז'ינסקי וכן על רבי אהרן כהן שהיו מבררים את זמן החופה אצל התלמידים שלהם כשלא יכלו להשתתף, ובאותו הזמן היו פוזחים בריקוד. **הרב שך** הספיד את רבי יואל מסטמאר וכך הוא אמר פעם דפק עני מרוד אצל רבי יואל בדלת, רבי יואל פתח וראה עני לבוש סחבות ומבט עגום שפוך על פניו. רבי, קרא היהודי בבכי קורע לב, אני עני מרוד, אין בביתי לחם לאכול ובגד ללבוש, חובות גדולים יש לי מהכסף הרב שהוצאתי עבור מחלת אישתי שנפטרה לבסוף, ואח"כ נפלה עלי צרה צרורה שנפצעתי, ומחוסר כסף לשלם לרופאים רגלי הזדממה ונאלצו לקטוע אותה, וכעת אני גם אבא וגם אמא, עם רגל תותבת, ובעה"ב שמשכיר לי את הדירה רוצה לזרוק אותי מביתו עם כל ילדי היתומים לרחוב. רבי יואל שמע את הדברים ופרץ בבכי סוער, לאחר שנגרע הוא הוציא סכום עצום של כסף ונתנו לעני. העני יצא מהבית, והנה לפתע נכנס הגבאי לחדר ואומר לרבה: ראיתי כעת שהיהודי ההוא הולך עם שתי רגלים בריאות, הרבי קם ממקומו, התרגשות אחזה בו והוא אמר שימחתני. הייתי כ"כ עצוב לשמוע את העניין הזה שהוא בלי רגל. לאחר מספר דקות נכנס שוב הגבאי ואמר ראיתי כעת שיש לו אישה וילדים קטנים שמתחילים אליה כמו אמא ממש, והרי הוא אמר שאשתו נפטרה. כעת הגבאי היה בטוח שהרבי ירדוף אחריו ויוציא מהנוכל ההוא את הכסף הרב שהוא הביא לו, אך הרבי ממש רקד משמחה, וקרא בקול גדול שמחתני שמחתני, נגזר עליו שיבוא אליו הכסף וברוך ה' שאשתו בחיים ואין לו בעיות ברגלים. זו דוגמה לשלמות של הרגשה בצער השני.

הנה השיעבוד במצרים היה פריעת החוב כפי שהבטיח הקב"ה לאברהם ידוע תדע כי גר' יהיה זרעך, ועבדום ועינו אותם וכו' וא"כ קשה מדוע שבט לוי לא השתעבדו. התשובה היא, אומר המשנה למלך, שכל השיעבוד הוא בשביל לנחול חלק בארץ, ושבט לוי הרי לא קיבלו חלק בארץ כי עבודת ה' עליהם, ולכן לא הוצרכו לתנאי של שיעבוד. אבל קשה איך פרעה לא העסיק אותם? וי"ל, אומר רבי אליהו לופיאן ע"פ מדרש: שפרעה הלך בהלוויה של יעקב וראה שכולם נושאים את המיטה ואילו שבט לוי לא נושאים אותה כלל, הוא

נגש ליוסף לברר מדוע? ויוסף ענה לו שזה לבקשת יעקב שאמר שהוא לא רוצה להשתמש בהם כי הם עתידים לשאת את ארון הקודש, ופרעה שמאוד העריך את יעקב אמר אם ליעקב הם לא מתאימים אז גם לי לא. ומי פרנס אותם כל השנים? כתוב בחז"ל שהשבטים היו מפרשים מהקצת שהיה להם עבור שבט לוי, ולא הרגישו שהם פרזיטים אוכלים חנם אלא הרגישו שיש להם זכות להחזיק לומדי תורה.

היה פעם שהגיעו שלוחי הממשלה מהמזרחי לשכנע את גאב"ד טשעבין שישלח בחורים לצבא ששיווע לכח אדם נוסף. ענה להם הגאב"ד אני אמשיל לכם, משל לסוס שנעצר באמצע הדרך, בעל הסוס ניסה להכותו אך הסוס בשלו אינו זז, בלית ברירה הוא החל להוריד את המשא מהעגלה והניח בצד הדרך, אבל גם לאחר פריקת הסחורה הסוס לא זז, החליט בעל העגלה שכנראה הסוס חולה ואינו יכול עוד ללכת, חשב בעל העגלה מה אני אעשה, והנה פתאום צץ לו רעיון נפלא, הנה עיקר הכובד של העגלה זה הגלגלים הכבדים שעשוים מברזל אני אוריד את הגלגלים, וכך יהיה לסוס כח. אמר להם הרב מטשיבין אתם צודקים שהמצב בצבא לא פשוט אבל להוציא את הבחורים מהלימוד זה כמו להוריד את הגלגלים. **מסופר על אחד מגדולי הדורות** רבי הלל מקולמאי מתלמידי החת"ס בפרשבורג, באותם ימים לא היה חדר אוכל בישיבות והבחורים היו מתארחים בבתי התושבים הנדיבים והיו אוכלים שם את סעודותיהם. רבי הלל נשלח לאכול אצל אחד מחשובי העיר שהיה ידוע גם באהבת התורה שלו וגם בקפדנותו הרבה על הסדר, היינו שהכל ידפוק: אוכלים בשתיים, ישנים בשתיים וחצי, ובארבע קמים וכו'. והנה רבי הלל היה מתעכב הרבה פעמים להבין ענה רבי יואל מוקשה וכך יצא שהיה מאחר הרבה פעמים לבית המארח. המארח שהעריך מאוד את הבחור הלל הבלגי הרבה ונשך את שפתיו בדומייה למרות הקושי הגדול שהיה מנת חלקו באיחורים הרבים של רבי הלל. בצהריים בהיר אחד שכח רבי הלל לגמרי מארוחת צהריים, וכאשר הבחין בשעון ראה שהשעה היא כבר ארבע וחצי, חשב לעצמו האוכל לא נורא, אבל בעה"ב דואג לי, אני אלך לומר לו שהכל בסדר ואי"ה מחר אני אבוא כרגיל. הבחור דפק בדלת, באותו הרגע בעה"ב היה בשינת צהריים עריבה והנה הוא התעורר מהדפיקות, הוא בא לדלת והוא רואה את הבחור, הוא החל לצעוק עליו מה קרה לך הלל? והבחור עונה לא קרה כלום, פשוט הייתי באמצע רשבי"א מוקשה, שכחתי וולא כוונה אני מאחר. באותו הרגע פתח בעה"ב את פיו וא"ל יש לי משהו שעומד לי על הלשון כבר תקופה ארוכה. כעת אני אומר לך את זה אחת ולתמיד, הנה מה אני לא עושה בשבילך, דואג לך, משתדל להכין לך את הארוחות הכי טעימות, חושב עליך כל הזמן מה אני יכול לעזור לך והכל בחינם, ומה אני מבקש רק שתגיע בזמן, וככה אתה מתנהג? תאמר לי בתום לב וכי כך מתנהג בן תורה? ובעה"ב המשיך להוציא את כל התסכול שלו ולא מתוך שגאה חלילה אלא מכאב לב, קשה היה לו לסבול את האיחורים האלו. כל הזמן עמד הלל ושתק כי הוא ידע שבעה"ב מעריך תורה, וכשבעה"ב גמר, ענה לו הלל הלל נכון אבל הערה אחת יש לי. מה היא? שאל בעה"ב. והלל ענה זה נכון שאתה דואג לי הכל בכל מכל כל, אבל אני לא אוכל אצלך אלא אתה אוכל אצלי, כי בזכותי יש לך אוכל. בעה"ב תפסו חיבקו ונישקו וא"ל הלל תיכנס הביתה שב ותאכל. שבט לוי הוא המחזיק של כלל ישראל...

משה רבינו לא רצה להכות את היאור משום שלא רצה לכפור בטובת היאור ולהרוס אצלו את ההרגש של הכרת הטוב. ואיתא בחז"ל אין לך קשה לפני הקב"ה יותר מכפיות טובה! שעי' אדם הראשון נטרד מגן עדן. וכפיות טובה הוא כעין כפירה

בקב"ה, דהכופר בטובתו של חבירו סופו שכופר בטובתו של מקום. וחשוב לציין מידה מנוולת מאוד בנפש האדם שהסטיפלער מביא בחיי עולם, שאדם שלא מוקיר טובה לא רק שהוא לא מוקיר אלא משלם רעה תחת טובה. הנה אבירים רצה להכות את דתן ומשה הציל אותו, ובגלל שלא היה לו רגש של הכרת הטוב למחרת הוא הלך להלשין אותו למלך, וכל ימיו הוא רדף אותו, ואיתא בחז"ל שזה הגיע מתוך שמשה עשה לו טובה. והמידה הזאת היא ידועה, והוא מביא את הסיפור עם החת"ס שהיה אחד שרדף אותו מאוד, והחת"ס א"ל תמה אני עליך מעולם לא עשיתי לך שום טובה!! ולא צריך להגיע רחוק, אצלנו (הכוונה אצל) רואים זאת, שכל מי שנותן לנו משהו אנו מייצרים כלפיו סוג של חוב ומרוב שאנחנו לא אוהבים להיות חייבים אנו מייצרים שנאה, וכמה ראשי ישיבות מוסרים נפשם למען הבחורים וכשרק מבקשים משהו מיד מתנפלים עליהם ובראש המתנפלים נמצאים אלו שחייבים הכי הרבה טובה... וכמה בניסוגים בהכרת הטוב כלפי ההורים לא חסר לצערינו. ע"כ נראה להתחזק בעניין זה של הכרת הטוב שהקב"ה מאוד אוהב את זה. ולהפך מי שאינו מוקיר טובה כתוב שהקב"ה שונא אותו, ג' שהקב"ה שונא אותם. וכשמבקשים משהו מהקב"ה צריך קודם להודות על מה שנתן לנו בעבר, ולקבל ע"ע בלי"י להודות בעתיד, וכך נזכה לישועה שלמה.

ח ב. ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים וברש"י צפרדע אחת היתה והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים של צפרדעים. ותימא גדולה הרי המצרים לא היו מטומטמים עד כדי כך, בכ"א לא ידוע לנו ד"ץ, דהרי המצרים היו העם הכי חכם שהיה אז, א"כ כשהם רואים שמכל מכה יוצאים עוד ועוד צפרדעים, למה הם ממשיכים להכות? וי"ל, אומר רבינו הסטיפלער בברכת פרץ, שהם לא היו טיפשים אלא הם היו עצבניים, ועצבני מאד את כל שיקול הדעת שלו והוא עובד בלי הגיון בכלל, וכמ"ש רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו, תרתי משמע. כשאדם עצבני אם הוא יתעד את זה בהסרטה והוא יראה את זה אח"כ הוא לא יאמין שזה הוא, הוא יימאס בעיני עצמו, כי פניו נהפכים למראה פני חיה רעה, אצבעותיו וציפורניו נהפכים למראה פני חית טרף ההורסת וקורעת הכל בלי רחמים. והדברים לצערנו ידועים מאוד. והכועס שוכח את כל תלמודו, ויש לו הרבה מחלות, והוא מת בגיל צעיר, ובני אדם לא סובלים אותו. וידוע כי אף שכלפי כל המידות, כתב הרמב"ם שאדם צריך להתנהג בדרך האמצע - במידת הכעס, צריך להקפיד להתרחק לקצה השני.

לפני מספר שנים התפרסם על עו"ד שכעס על אשתו, הוא הוציא מהבלטות את כל חסכוניותו כ- 3 מליון דולר, ושרף את זה למול עיניה הנדהמות של אשתו. כשהוא נרגע מכעסו, הוא לא היה מסוגל להשלים עם מה שעשה ואיבד עצמו לדעת.

סיפור נוסף שהתפרסם על נהג משאית בטון, שחזר לביתו והגיע לחניה הפרטית שלו ושם חנה רכב חדש. ברוב כעסו הוא פתח את המשפך של הבטון והחל לשפוך על המכונית שחנתה בחנייה שלו, וכשגמר הרגיש שבא על סיפוקו. הוא נכנס לביתו והנה הוא רואה את כל משפחתו שרים לו בהפתעה גמורה לכבוד יום הולדתו שחל באותו היום. כמתנה הם קנו לו רכב חדש שעומד כעת בחנייה....

סיפר האר"י (הובא בכל בו) על אישה אחת, שבעלה היה חולה כל גופו בשחין רע, הלכה לשאוב מים מהכנרת. כשחזרה לביתה, בעלה התעצבן עליה שהיא חזרה כ"כ מאוחר למרות שזה לא היה באשמתה. הוא שפך מיד את כל המים לחול והנה כמה טיפות שנתזו על גופו, ריפאו באופן פלאי את המקומות שהמים נגעו בגופו הנגוע בשחין. התברר

שבדיוק נקלעו לידה מים ממי בארה של מרים שמסתובבים בכנרת, ואילו לא היה שופך את המים אלא משתמש בהם להרטבת כל גופו, היה נרפא לגמרי. רגזן לא רק שלא עלתה בידו אלא רגזנותו, אלא אף מפסיד הוא דברים הכי גדולים שיכל להרוויח, ואין רגזן שלא מתחרט מיד אחרי זה. ומי שמתגבר ולא כועס ה"ה מעביר על מידותיו וזוכה שיעבירו ממנו כל פשעיו, ויש הרבה סיפורים על אנשים שהיו בשעת כעס ועצרו מלכעוס, ובאותה השעה בקשו ישועה לעניין שהוצרכו ונושעו לחלוטין.

יש מידה שדומה לכעס והיא עקשנות, גם את המידה הזאת הסטיפלער מזכיר בענין הצפרדעים. מידת העקשנות היא מידה קשה מאוד. לדעת רבים היא מידה שלא כדאי להתפשר עליה לעולם בשידוכים. אדם עקשן שלא יכול לרדת מהעץ לעולם הוא אדם שמאוד גרוע להתעסק אתו, והכל נובע מכבוד. בזמן ההפלאה היה רב גדול שתעה כמה ימים בדרך, וכשהגיע לעיר התבלבלו לו הכמים והוא חשב שיום שישי הוא יום שבת, ושבת הוא יום ראשון וכן הלאה. כך הוא התנהג עד כדי חילול שבת. לא עזרו כל השכנועים, הבן אדם לא יורד מהעץ, נפשוט לא מסוגל לומר טעיתי, וכך לא יאומן בגלל הסיבה הזאת הוא לא פחות ולא יותר חילל שבת... לבסוף קראו לידידו בעל ההפלאה שיציל אותו. ההפלאה זרם אתו, שיום שישי הוא יום שבת, ובליל שישי - היינו ליל שבת של אותו אחד - הוא הביא לו משקה חריף, והוא התעורר בשבת בבוקר והיה בעננים על זה שכולם הודו לו, והכל בא על מקומו בשלום. ומצד שני יש לנו דוגמא מצויינת למעלת היכולת להודות בטעות, הנה עמרם גירש את אשתו וכל העם אחריו וכשבאה מרים לומר לו פרעה גר על הזכרים אתה גוזר גם על הנקבות הוא פשוט הודיע לכולם טעיתי. אותם יודעים מה זה גדול הדור אומר לגרש, ואח"כ הוא אומר טעיתי, איזו גדלות עצומה, אין דברים כאלה. ואם הוא לא היה אומר טעיתי היה נגמר כלל ישראל לא היה משה אהרון וכו'. מי שמסכים לחזור בו לא רק שהוא מרוויח אלא הוא נהיה מוערך פי אלף כי הכל יודעים כמה קשה לומר טעיתי.

משה רבינו לא רצה להכות את היאור משום שלא רצה לכפור בטובת היאור ולהרוס אצלו את ההרגש של הכרת הטוב. ואיתא בחז"ל אין לך קשה לפני הקב"ה יותר מכפיות טובה! שע"ז אדם הראשון נטרד מגן עדן. וכפיות טובה הוא כעין כפירה בקב"ה, דהכופר בטובתו של חבירו סופו שכופר בטובתו של מקום. וחשוב לציין מידה מנוולת מאוד בנפש האדם שהסטיפלער מביא בחיי עולם, שאדם שלא מוקיר טובה לא רק שהוא לא מוקיר אלא משלם רעה תחת טובה. הנה אבירים רצה להכות את דתן ומשה הציל אותו, ובגלל שלא היה לו רגש של הכרת הטוב, למחרת הוא הלך להלשין אותו למלך, וכל ימיו הוא רדף אותו, ואיתא בחז"ל שזה הגיע מתוך שמשה עשה לו טובה. והמידה הזאת היא ידועה, והסטיפלער מביא את הסיפור עם החת"ס שהיה אחד שרדף אותו מאוד, והחת"ס א"ל תמה אני עליך מעולם לא עשיתי לך שום טובה!! ולא צריך להגיע רחוק, גם אצלנו אפשר לראות לפעמים איך שאנשים שמקבלים טובה ממישהו מייצרים כלפיו סוג של חוב ומכיוון שלא אוהבים להיות חייבים מייצרים שנאה. וידוע עד כמה ראשי הישיבות מוסרים נפשם למען הבחורים ובכל זאת יש מקרים שכשרק מבקשים משהו מיד מתנפלים עליהם ובראש המתנפלים נמצאים אלו שחייבים הכי הרבה טובה... וכמה בניסוגים בהכרת הטוב כלפי ההורים לא חסר לצערנו. ע"כ נראה להתחזק בעניין זה של הכרת הטוב שהקב"ה מאוד אוהב את זה. ולהפך מי שאינו מוקיר טובה כתוב שהקב"ה שונא אותו, ג' שהקב"ה שונא אותם. וכשמבקשים משהו מהקב"ה צריך קודם

להודות על מה שנתן לנו בעבר, ולקבל ע"ע בלי"י להודות בעתיד, וכך נזכה לישועה שלמה.

יא ג. ויתן ה' את חן העם. יש משהו מעניין שהיה ביציאת מצרים שרואים שחן הקב"ה נותן. הנה המצרים היו שונאים מושבעים של בני ישראל, הם ידעו היטב שאת כל המכות הם קיבלו בגלל היהודים, כל המשפחות שלהם נהרסו בגלל היהודים, כל הפרנסה שלהם הלכה, כל החיים שלהם הילדים והכל. והנה כשהיהודים באו לשאול מהם כלי כסף וכלי זהב, באופן טבעי הם היו אמורים לזרוק אותם מכל המדרגות. אבל זה לא קרה אלא הם הסכימו, ולמה? כי ה' נתן את חן העם בעיני מצרים, מפתיע ביותר. האנשים הכי שונאים על המצרים ניתן חנים בעיניהם. רואים מכאן כמה עניין של חן הקב"ה נותן. יכול להיות אדם שחיצוניות הוא הכי דוחה ויש לו חן, כמו שכתוב למשל על אסתר שלפי גירסה אחת אחת בגמ' היתה מכוערת, ירקרוקת הייתה והיא נשאה חן בעיני המלך יותר מכל הנשים שהשקיעו ביופי במשך שנה שלמה, ששה חודשים בשמן המור, וששה בבשמים וכו', ואסתר שום כלום לא ביקשה, והיא נשאה חן יותר מכולם בעיני כל רואיה. רואים מכאן שחן, אם הקב"ה רוצה זה יכול להיות באדם הכי דוחה, ואם לא אז גם אם תעשה הכל לא תשא חן. וכלפי מה הדברים אמורים? הנה הרבה פעמים אדם עושה כל מיני דברים בשביל למצוא חן, ולפעמים הדברים הם לא כ"כ מותרים, האם יש צד שע"ז הוא ימצא חן יותר, הרי אם תעשה דברים אסורים ודאי שזה סיבה וטעם שהקב"ה פחות יתן את חינוך בעיני השני, והדברים ברורים.

בזכות נשים צדקניות נגאלו. בגאולת מצרים, בין הניסים המופלאים והיד החזקה נשתמר מקום של כבוד עבור נשות העם הינשים הצדקניות שבזכותן נגאלו ישראל. והטעם מופיע בחז"ל שעם ישראל היו בעיצומה של גלות נוראה ואכזרית, והנשים עשו מאמצים כבירים לדאוג להביא לעולם את הדור הבא של עם ישראל למרות שזה לא קל ובתוך ים של עבודות, וכמו שמופיע בחז"ל כמה טרחה ומסרי"י היה במעשיהן, וכתוב במדרש שהיו הולכות לשאוב מים והקב"ה היה מביא להן דגים קטנים בכדיהן, ומוליכות אותם לבעליהם בשדה וכו'. וכן בתחילה הן לא ראו פרי בעמלן אלא המצרים מיד לקחו את העוברים וזרקו ליאור, אע"כ הן את שלהן עשו. ובזכות מסירותן הן זכו לשרשרת של ניסים וכמבואר בחז"ל שהיה מלאך מציל את התינוקות ומלווה אותם עד שגדלו והחזירו אל הוריהם, וכל הזכויות האלו בזכות מסירותן של האמהות. זה המקום להוסיף תיאור 'דמיוני' שקשור לעניין זה ממה שהבאנו בעבר, מרבי שמשון פינקוס: השעה תשע וחצי בבוקר, בעלה בכוול והיא בבית עם התינוק שמתרוצץ בבית, לפתע הבית מוצף מים, מתברר שהתינוק סתם עם פקק את חור הניקוז של האמבטיה, פתח את הברז והלך, והבית מלא מים, היא נוטלת מגב ושעה וחצי גורפת ומיבשת את הכל. פתאום מצלצל הטלפון על הקו השכנה למעלה, רחל יש לי תור דחוף לרופא לשמרי לי שעתיים על התאומים... סו"ס היא גמרה ליבש הכל, והיא מגלה לחרדתה שהשעה 12:30 בצהריים, והיא עדיין לא התחילה להכין ארוחת צהריים. היא תופסת את התינוק והתאומים, עפה איתם למכולת, שם היא חוטפת 2 קופסאות תירס, ואיכשהו משתחלת לקופה, משלמת ורצה הביתה, מחממת משהו מהמקפיא, ובי"ה ארוחת הצהריים מוכנה בזמן. יעקב מגיע הביתה מביט בסיר ומפטיר באופן אחד גדול אין משהו יותר אנושי לאכול... והיא שותקת וממלמלת: מצטערת לא היה לי זמן. הוא יוצא מהבית, קונה לו מנה פלאפל, חוזר. השעה כבר 2 אני חייב לישון הוא מודיע לאשתו, תשתדלי שיהיה שקט... בשלוש הוא הולך לכוול ובשלוש וחצי היא מקבלת טלפון מחמותה. רחל!!! שמעתי שהכנת

תירס לארוחת צהרים... ברגע זה הדם עולה לה לפנים והדמעות לעיניים. רק רגע, היא אומרת לשוויגר, היא נגשת לברז מוזגת כוס מים, מברכת שהכל נהיה בדברו ויחד עם המים נשטפים הכעס והדמעות. באותה שעה מכנס הקב"ה את הפמליה שלו ואומר להם ראו בריה שבראתי בעולמי....

ואשר לא שם לבו אל דבר ד'. המצרים ספגו מכה אחר מכה ובכל פעם ראו את כוחו וגבורתו של הקב"ה ואף על פי כן כשהם מקבלים הוראה לאסוף את המקנה לתוך ביתם שהוא ינצל, היו מהם שלא התייחסו לכך. צא ולמד כמה גדולה קשיית ליבו של האדם, הוא רואה בעיניו ניסים, ואף על פי כן הוא ממשיך את חייו כרגיל כאילו דבר לא קרה, וממתין עד שהוא בעצמו יקבל איתותים מן השמים. סיפר על כך רבי יצחק ירוחם ברודיאנסקי מעשה שהיה כך היה: באחד הימים נסע הרב ברודיאנסקי במונית לחתונת תלמידו עם עוד שלושה תלמידים. מיד לאחר שהחלה הנסיעה בקש הנהג מהרב שיאמר לו דבר תורה. ענה לו הרב ברודיאנסקי "בכל נסיעה אני אומר לך אבל הפעם אני עייף לכן אתה תגיד לי" הסכים הנהג והחל לספר סיפור יפה שקרה לו: בהיותי בצבא אחרי יום מפרך הובלתי עם הפלוגה שלי לשטח בחוץ ושם הלכנו לישון כולנו, היינו עייפים עד מות. אבל גם מתוך כזאת עייפות לא יכולנו לישון למשמע צרחות חזקות, הצרחות הקפיצו את כולנו על רגלינו. מרב פחד גם אנחנו צרחנו וכשהתחלנו לברר מה בדיוק קרה התברר שאחד החיילים הבחין לפתע בנחש ארסי המתפתל לו על רגלו. החייל לא זז כי פחד שיכיש אותו רק צרח לעזרה. לא ידענו מה לעשות ואיך לעזור לבסוף החליט המפקד לעשות צעד מסוכן. הוא קרא לאחד הצלפים המומחים שהיו בפלוגה ופקד עליו לירות על הנחש. הנחש כרוך על רגלו אך אין ברירה, הוא ינסה כמה שפחות לפגוע ברגל וכמה שיותר בנחש. כולנו רעדנו מפחד. מילימטר אחד של חוסר דיוק עלול להרוג את החבר. לפתע צעק חברנו הדתי: לפני שהוא יורה תנסה משהו אחר תצעק "שמע ישראל ד'...". החייל שלא היה לו מה להפסיד אמר אחריו מילה במילה ומיד כשסיים החל הנחש לרדת מן הרגל ונעלם.... הנהג השתתק והרב ברודיאנסקי שאל: נו, ומה סוף הסיפור? הנהג השיב, הבחור חזר בתשובה, התחיל לשמור תורה ומצוות וכיום הוא דתי. ומה אתך, שאל הרב? הרי אתה גם ראית הכל. עלי לא עלה הנחש, השיב הנהג. הנה כאן טמון ההבדל בין חכם לשוטה. יש כאלה שמחכים עד שהנחש יעלה להם על הרגל, כמה חבל שלא מספיק להם אות משמים על משהו רחוק. הם מחכים לאיתותים פרטיים מהשמים, ר"ל.

ואני קרבת אלוקים לי טוב. בליל הסדר יושבים כל בני ישראל מסביב לשולחנות ערוכים בפאר והדר מסובים הם כבני מלכים ומודים לה' על גאולתם ממצרים וחירותם הנצחית לה זכו בעקבות גאולה זו. לפני שנעמוד על טיבה של גאולה זו מן הראוי להסביר מה זה גלות. (מרב שבתאי יודלביץ) עומד לו אדם בשדה התעופה הגדול בעולם לפתע הוא רואה תכונה רבה, מאות שוטרים, שיירה מכובדת של רכבי שרד, שטיחים אדומים, שלטים מאירי עינים, ומשמר כבוד שרואים רק בתמונות. לאחר בירור קצר מתברר לו שאביו של הנשיא בא לבקר את בנו. הוא נדחף בין הקהל להציץ, לראות, והנה הוא רואה יהודי הדור פנים כשזקן ארוך יורד על פי מידותיו, וכולו אומר רב גדול. אבל הוא מבחין שפניו עצובות, ואז הוא מבין שכנראה הוא עצוב כי בנו הנשיא לא הלך בתלם וסר מהדרך לכן האב עצוב. אך להפתעתו פתאום נשמע שקט בקהל, התזמורת התחילה לנגן והנה הוא רואה את הנשיא בעצמו כשזקן ארוך על מידותיו והוא נראה יריש מרבים, כאן גוברת התמיהה מדוע האב עצוב הרי תורה וגדולה במקום אחד. השאלה הזאת מטרידה

את כל העיתונאים שצבאו על היציאות והם נגשו לראיון בלעדי עם האבא הגדול מדוע פניך רעים. אמר האבא 'גלות'. מה גלות?!?! נזעקו העיתונאים הרי אין אדם מאושר ממך בעולם. ענה האבא גלות גלות ולא יסף. התיאור הזה לא מופיע בעיתונות, אלא מופיע בתורתנו הקדושה. וירד יעקב מצרימה. יעקב יורד אל הארץ הכי עשירה, הכי מלומדת, הוא נפגש עם הבן שלו שהיה מלך על כל מצרים והציל את כולה מרעב וגרם לה להיות האימפריה הכי גדולה בעולם, ויוסף מדקדק בקלה בכתמורה. כמו שכתוב וירא את העגלות ותחי רוח יעקב, היינו שראה שהוא אוזח עדיין במה שלמדו כשעזב בפרשת עגלה ערופה, אז ותחי נפשו. ויעקב רואה את הכל אך כתוב בחז"ל שהוא היה אנוס ע"פ הדיבור, למרות כל הגדולה שהוא רואה הוא מכריז ככל עם ועולם שהוא בגלות. וכמו שאמר יעקב לגור בארץ באנו וגו'. אבל לא להשתקע כי כאן זה לא מקומו אלא גלות, שאנו נאלצים לרדת. אבל מיד כשנוכל נברח מכאן. (וידוע על אברך שהגיע להגראי"ל וא"ל רבי ברכני לעשירות שאני אוכל ללמוד בנחת ושלווה ושלא יפריע לי עול חיתון הילדים. א"ל הגראי"ל האם אתה רוצה בעיות עם הילדים? האם אתה רוצה בעיות בריאות או בעיות בשלום בית? שאל האברך: מה זה קשור? ענהו הגראי"ל דע לך שלכל בן אדם נזר טרדות בחיים. אם יהיה לך עשירות, יהיו לך בעיות אחרות ועדיף טרדה של כסף מאשר טרדה של ילדים, בריאות או שלום בית..) החירות הכי אמיתית היא הקירבה לקב"ה, דהיינו לחיות באמונה שהקב"ה כל הזמן לציד, מלווה אותי, וכמובן דואג לי להכי טוב. וכמו תינוק בידי אמו אין לו שום דאגה, הוא מרגיש בשלוות הנפש הכי גדולה בעולם ולא רק שהוא רגוע על האוכל של מחר אלא הוא לא דואג מזה בכלל ולא חושב ע"י, כמו שאומר הפסוק כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי.

וברור שאדם שיצליח לחדד לעצמו את ההרגשה הזאת הוא יהיה אדם הכי מאושר בעולם. ובוודאי שלהגיע לדרגה הזאת זה קשה, אבל לפחות לקצת מזה אפשר לנסות להגיע ע"י מחשבה והתבוננות והתוצאה היא רווח נקי: פחות לחץ, יותר שלווה הנפש, יותר מצב רוח, ופחות מגיבים בכעס על דברים הנראים שליליים. ועוד דבר הוא מרוויח, שכשאדם מרגיש קרוב לקב"ה ומרגיש שרק הוא יכול להושיע אותו, אזי באותה העת נפתח פתח מיוחד ממרום להביא לו ס"ד שלא כדרך הטבע, ואם ינצל את הזמן הזה הוא יזכה להינצל מהצרה או מהגזירה בה הוא נמצא. דוד המלך, שא"א לתאר כמה יסורים הוא עבר, כותב על עצמו שהוא החזיק מעמד בזכות 'ואני קרבת אלוקים לי טוב'. וכידוע הרבה אנשים עוברים באיזושהו שלב בחייהם תקופה קשה אשר בה הם מוצאים את הקב"ה ומתקשרים עמו. יש שעוברים זאת בגיל צעיר, ביתמות. ויש שעוברים זאת בגיל יותר מבוגר כשמחכים לשידוך, או לילדים, יש שעוברים זאת עם בעיות קשות בשלום בית, או בגידול הילדים או במחלות שלפתע פוקדות אותם, ויש כאלו שיש להם בעיות קשות בפרנסה. הצד השווה בשלב מסוים בחיים ספר התהלים הופך להיות חלק מרכזי בחיים שלהם, באותו זמן הפנייה לקב"ה הופכת להיות אצלם לדבר של קבע, ולהרגשת המתקוות של 'ואני קרבת אלוקים לי טוב'. ומי שעבר זאת פעם יכול להעיד איזו הרגשת מתקוות מיוחדת חשים באותם הזמנים. והדברים ידועים שהרבה אנשים שרדו את השואה ונשארו בריאים וצלולים בנפשם כי הם חיו בהרגשה (שכל אחד יודע אותה) שהקב"ה לצידם.

נביא כאן עוד סיפור ממקור ראשון, שכבר התפרסם בספר אוצרותיהם אמלא על יהודי בשם רבי אלחנן (ידוע שהוא מסכים שישתמשו בשמו המלא) ממתפללי ביהכ"נ ירחי כלה בבי"ב. שבצעירותו למד בישיבת 'גלאנטא' הנודעת. הוא

הגיע לישיבה עם המון רצון ומרץ לשקוד על דלתי התורה אך לצערו כבר בימים הראשונים הוא ראה שלמרות השקעתו הרבה בשינון וחזרה המוח שלו לא קולט כלום. והוא ניסה ללמוד עם טובי הבחורים אך הוא נשאר רחוק רחוק מאחור ולא התקדם כלום. לאחר זמן בהיותו מיואש לחלוטין הוא ניגש לרבו ראש הישיבה וא"ל כבוד ראש הישיבה אין לי תועלת במה שאני בישיבה אני רוצה לצאת לעבוד לפרנסתי. הבין רה"י לליבו וניסה לעזור לו בענין, הוא מצא לו עבודה שמכבדת את בעליה ומתאימה מבחינה רוחנית. ואף דאג שיקבע עיתים לתורה כל יום. בני הישיבה הצטערו לשמוע ע"כ אך הבינו לליבו והכינו עבורו מסיבת פרידה. למחרת בבוקר, היום בו הוא היה אמור לעזוב את הישיבה, סידר אלחנן את חפציו, ארז את הדברים והתכוון לצאת לתחנת הרכבת. לאחר שארז את כל הדברים הוא רואה שנשארו לו כמה דקות פנויות, הוא תר בעיניו אחר משהו מסוים לקרוא, והנה הוא רואה ספר עתיק מונח מעל הארון, הוא הוריד את הספר ופתח אותו ולפניו נגלה המשפט הזה: 'בעת שאדם מרגיש שהוא בודד ואין לו מי שיושיע אותו, והוא מתקרב לקב"ה ומרגיש שהוא נשען רק עליו, באותה העת נפתח לו פתח מיוחד ממרום להביא לו ס"ד שלא כדרך הטבע, ואם הוא מנצל את הזמן הזה יזכה לישיבות גדולות'. באותו הרגע חש אלחנן שהספר ממש מדבר אליו. המצב הזה די תסכל אותו, אפשר לומר. משום שהוא כבר נמצא בדרך החוצה בדרך אל-חזור והנה לא נעים לומר, פתאום צצה לו איזושהי תקווה. אך לא אחד כמו אלחנן יכנס לייאוש, הוא התחיל להחדיר לעצמו איך שהוא נמצא כעת בידי ה' והתחיל לבכות מקירות ליבו שה' יושיע אותו ויתן לו ס"ד לפעול בדרך הנכונה.

5 דקות נשארו לו לצאת לרכבת... ואז הוא החליט שהוא חוזר לישיבה. ההחלטה לא היתה קלה, משום שחשש שמא חבריו ילעגו לו בליבם על שהוא חוזר אחרי שכבר עשו לו מסיבת פרידה. בטח יגידו: איזה טיפוס הפכפך וכדו'. אבל אלחנן התגבר על הכל ונכנס לבית מדרש, לא שם ליבו למבטים שהופנו אליו, התישב על מקומו בספסל האחורי והחל ללמוד את מה שלמדו אמש בישיבה. לפתע כמו תמיד, קושי גדול תפס אותו בחשבון הגמ' ואז הוא פונה לזה שלצידו ושואל אותו את הביאור, ההוא אומר לו, תשמע אלחנן את השאלה הזאת שואל הרשב"א. אלחנן היה בהלם, מה? אני מכוון לשאלת הרשב"א?!? אבל כן, ההוא פתח את הרשב"א והראה שכך הוא שואל. כשכולו התרגשות ומשך אלחנן ללמוד ובמשך הסדר הזה לכוין לעוד 2 שאלות של גדולי המפרשים, דבר שהוא לא נפגש בו בחייו, לאחר הסדר הפורה הוא החליט שהוא נשאר בישיבה, עד שצמח לת"ח עצום שיועד את כל הש"ס על בוריו.

קשה זיווגו ופרנסתו של אדם כקריעת ים סוף. מה הדמיון. י"ל שבקריעת ים סוף היה מצב שהים היה מקדימה, ומצרים מאחורה, ומדבר עם חיות בצדדים, וישראל עמדו חסרי אונים. גם כשהתפללו לקב"ה, הם התפללו למשל שיוכלו להתמודד עם תנאי המדבר, כמו נח שהתמודד עם אלפי בעלי חיים בתיבה, או שכל המצרים ימותו כמו במכת בכורות שהבכורות מתו. אך בדמיון הכי פרוץ הם לא חשבו שיבקע הים. וזאת הנקודה שרואים גם בזיווגים וגם בפרנסה. איך שעל הכל חשבו אבל בכזו צורה לא חלמו לעולם שתפתר הצרה. נביא כאן כמה סיפורים **שהבאתי בעבר** על שידוכים ופרנסה איך שהקב"ה סייע בדרכים שלא חלמו עליהם כלל. **פעם ביררו אצלי דודים שלי** על בחור בישיבה שלי וענית כל השבחים בעולם, כשהתאסרו הייתי בהלם גדול, כי אמנם ביררו על השם הזה אבל ההוא שהתאסר זה אותו השם, אבל הוא כבר תקופה בחיזוק במקום אחר, והוא שונה מאוד מהבחור עלי ביררו. אבל השידוך קם על

סמך הברורים אצלי (כך א"ל בני משפחתי). והם דווקא חיים טוב.

יש לי ידיד שמשפחתו בני ברקית והוא נשוי לבחורה מהולנד. הוא סיפר לי איך הוא הגיע אליה, בבחורות היה לו איזה משהו חיצוני שהפריע לו במקצת, לפני שידוכים הוא נסע למרכז רפואי גדול בגרמניה בשביל לטפל בזה, באותו היום הגיעה לשם משפחה חרדית מהולנד שהיתה להם אותה בעיה עם בתם שנכנסה לשידוכים ג"כ באותו זמן, מיותר לציין שהם לא טיפלו כלל בבעיה אלא בעוד הם שם, היו 3 פגישות והווארט היה כעבור שבועיים בעיר התורה. **בחור אצלינו בישיבה התארים** וסמוך לנשואיו הוא חלה חולי אשר הוא לא קם ממנו. אחיו הצעיר ממנו בכמה שנים התארים עם אותה בחורה שהיתה מבוגרת ממנו בהרבה מאוד (אני חושב 5 שנים) וגם הבחור הצעיר היה מאוד מאוד שונה בכל הדברים מאחיו. השידוך נעשה ע"י רה"י בה למדנו ויהי לפלא.

סיפור על פרנסה וכנ"ל. סיפר לי אברך שאשתו עבדה במקום מסויים ולימים היא פוטרה בעקבות בעיות טכניות. הם התחילו בסגולות הידועות. **פרשת המן** ע"פ הירושלמי ומובא במשני"ב ס"א ס"ה וז"ל: שנינו בירושלמי כל האומר פרשת המן כל יום מובטח לו שלא יתמעט מזונותיו, והוא כדי שיאמין שכל מזונותיו בהשגחה פרטית וכי ורואים שם שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה. וכן דברי החינוך שכותב וז"ל: **כל מי שברך ברכת המזון בכונה אין שולט בו לא אף ולא קצף וכי ומזונותיו מצויין לו ברווח ובכבוד כל ימיו. ומוסיף ה"ח שהמדקדק יזהר לברך דווקא מתוך הספר** ובפרנסה כידוע צריך השתדלות מועטת וכל השאר הקב"ה עושה, ומבחינתו זה ההשתדלות המקסימלית. הוא עשה את זה, והלא יאומן קרה, לאחר תקופה קצרה הציעו לאשתו עבודה מכובדת בתור ממלאת מקום, עבודה שלא חלמה עליה מעולם רק כעת מחוסר ברירה היא לקחה את זה זמני. וכעת נשארה שם קבוע, יש לה עבודה מכובדת מסודרת וטובה, מה שכלל לא חלמה.

רש"י לאורך הפרשיות של יציאת מצרים, מאריך לבאר שכל העונשים והמכות שבאו למצרים היו מידה כנגד מידה. אומר החפץ חיים צריך לדעת שהעולם אינו הפקר ובדרך שאדם מודד מודדים לו מן השמים. היינו, דבחסא לשמים אומר הח"ח יכול להיות לאדם חיים קלים והוא יענש בשמים, אך בחסא ב"א לחבירו, הוא לא מת מהעולם עד שהוא יקבל על זה את העונש כאן בעולם הזה מידה כנגד מידה-כאשר יתן מוס בעמיתו כן יעשה לו. אם אדם לכלך משהו בלשה"ר או הוצאת ש"ר אז גם עליו יעשו את זה וכן הלאה עד הסוף. הח"ח היה רגיל להביא את המעשה עם האלמנה שנזרקה מביתה (בגלל עיכוב בתשלום למשכיר) על מטלטליה וילדיה בקור וגשם. הח"ח אמר אני רוצה לראות מה הקב"ה יחזיר לו, לאחר זמן בנו של המשכיר ננשך ע"י כלב שוטה וכולם פחדו לטפל בגופת הילד, כי זה היה מדבק, והאב היה צריך לטפל לבד בגופת בנו שמת עליו בפתע פתאום, יש דין ויש דיין.

היה פעם ראש ישיבה אחד בחו"ל שמינה את בנו לרה"י בחייו הדבר לא מצא חן בעיני הבחורים וכשעלה למזרח צעק לו אחד הבחורים החשובים ארויס - לרדת והיו בזיונות עצומים לאותו בן. אותו אחד (הצועק) כל ימיו מתגלגל מישיבה לישיבה וכל מקום נזק כעבור תקופה קצרה. למרות היותו מוכשר ומוצלח לכהן כר"י. כאשר עשה כן יעשה עם ריבית.

הנה המצרים התעללו ביהודים, ולבסוף כל מה שעשו קיבלו ע"י תמורה מידה כנגד מידה, וכל

התעללות חזרה להם אח"כ בכפל כפליים, כמו שכתוב בסוף הפרשות של יצ"מ כי בדבר אשר זדו עליהם. לפנינו סיפור יפה שפורסם לאחרונה במש"ק מאת הרב רפאל ברלזון: בקיב התגורר יהודי פשוט בידיעותיו ובענייניו, אך היתה לו תכונה שמימית, לראות דברים נסתרים. מה שקוראים לזה היום טלפטיה, היינו שהוא ראה דברים שבעיני בשר א"א לראות, קראו לו רבי לייב חאבנער, הוא היה מסתובב בעיירות ויהודים וגויים כאחד היו פונים אליו בשאלות שונות, ומבקשים להיעזר בו לפתור את תעלומותיהם. מהגויים היה נוטל כסף ואת היהודים היה משרת חינם. פ"א כשפגש יהודי שהיה נראה כחרד לכל דבר, הוא הוכיחו על פניו שאוכל בשר דבר אחר. ההוא ניסה להכחיש, אך רבי לייב א"ל בא אני אראה לך בבית במקום פלוני שהשארית שם חתיכה לאכול היום, הלה נשבר והודה. פעם נכנס למקווה והבחין בחסיד עצוב. מיד פנה אליו וניחם אותו בדברים: אתה עצוב בגלל אחותך שיצאה מרוסיה ועדיין לא קיבלת ממנה שום ידיעה, דע לך היא כבר שלחה מכתב ומחר תקבל זאת בדואר, וכך היה. הסיפורים הלכו והתפרסמו וברוסיה, כמו ברוסיה ידע מכך גם הק.ג.ב. יום אחד הבזיקה במוחו של חוקר הק.ג.ב. המצאה גאונית למה לו להשקיע כ"כ הרבה כוחות ומשאבים באיתור וגילוי מפירי חוק, היינו מחביאי כסף וזהב (שהיה שם באיסור עד גז"ד מוות) לייבלה הוא הפתרון... מיד הוזמן לייבלה למפקדה האימתנית של הק.ג.ב. שם התבקש לספר איזה יהודים מחביאים כסף וזהב, מיד נזעק לייבלה ואמר אני יהודי פשוט מה אתם רוצים ממני, אבל אמא רוסיה הרי יודעת הכל ובוודאי על הכוחות הפלאים שלו. ואז סינן החוקר אם לא תדבר יחשב הדבר כהעלמת אינפורמציה שעונשה בחוק הוא קשה מאוד. רב לייבלה ניסה להתחנן על נפשו שהכל בטעות יסודו, אבל החוקרים לא ישמטו ידיהם כ"כ מהר מדג כזה שמן שסו"ס נפל לפניהם. לפתע ננער רב לייבלה והכריז בקול רם: הנה לכם האינפורמציה של החוקרים נדרו: 'לך', הצביע לייב על ראש סגל החוקרים, 'יש הרבה מטבעות זהב שמונחים בקערה מכוסים בחריצי גבינה, ולך...', הצביע על החוקר השני... אבל לפני שהספיק לסיים את המשפט מלאכי החבלה של הק.ג.ב. קפצו עליו: תוציאו את המטורף הזה מכאן מהר, הוא לא יודע כלל מה הוא מדבר... ומאז אותה חקירה במרתפי החקירות לא העזו יותר להטרידו. 'כי בדבר אשר זדו עליהם...'

ולהפך, מי שעוזר לילדים של הקב"ה ומתנהג בן אדם לחבירו לפני משורת הדין ויפה, הקב"ה מחזיר לו לפני משורת הדין. והקב"ה הרי יודע לתת, ולמי הוא נותן למי שנותן לילדים שלו אפילו שאין להם כח, הקב"ה מחזיר אפילו שלא באמת מגיע לו. רבי חיים קניבסקי נוהג לספר בביתו את המעשה דלהלן: לפני 50 שנה היה רעש גדול בכל ב"ב והסביבה. היה זה בתקופת ניתוחי המתים אישה דתיה עברה את הכביש ע"י דובק ברחוב ר"ע בב"ב ונדרסה למוות. כמובן מיד באה המשטרה לקחת אותה לניתוח. 'בזיון המת' צעקו הרמקולים בב"ב, כולם לצאת! הגיעו למקום 20 אלף איש שזה כמו היום 250 אלף איש. ועשו לאותה אישה לווייה מכובדת וקברו אותה בבית החיים פוניבז' על אפה וחמתה של המשטרה. לאחמ"כ, קבוצת אברכים למדו משניות ועשו תיקונים גדולים לע"י במשך כל ימות השנה. רבי חיים סיפר שמאוד עניין את האנשים לדעת בעבור מה זכתה אותה אשה לכבוד כזה גדול, הרי היא הייתה אישה גלמודה שגרה בחולון, ובקושי שמרה שבת ועוד כמה מצוות שידעה, ואילו היתה לה לווייה רגילה היו משתתפים אולי 10 אנשים. לאחר בירורים התברר שבזמן מלחמת העולם היא היתה יוצאת ממקום מחבואה ובמסירות נפש היתה מתעסקת בטיפול במתים,

ומידה כנגד מידה זכתה שיטפלו בקבורתה, לא שווה, ה האה?

הטעם שהקב"ה לא המית את המצרים במצרים אלא חיכה עד קריעת ים סוף וכו'. י"ל ע"פ סיפור שהיה פעם עם יהודי שנדד לעיר רחוקה לעבוד קשה לפרנסת בני ביתו, וכך במשך מספר שנים הוא עבד קשה כמו שצריך וכשחלפו להם השנים, הוא אגר הרבה כסף והחל לשוב לביתו. הדרך חזור היתה דרך יערות ומדבריות חשוכות, והנה באחד מעיקולי הדרך הוא שומע צווחה: עצור! ידים למעלה! הוא רואה לפניו שודד עם אקדח, השודד אומר תביא לי מיד את כל כספך. היהודי מבין שכלתה אליו הרעה והוא אומר לשודד אני אביא. אך כשאני אחזור לעירי לא יאמינו לי שאגרתי כסף, יחשבו בני משפחתי שסתם שוטטתי, אנא ממך אני אוריד את החליפה שלי ואתה תירה ע"י וכך יראו בחוש שנתפסתי. השודד הסכים הוא הוריד והשודד ירה בחליפה. לאחמ"כ הוא התחנן שיירה בחולצה ג"כ וכן הלאה, עד שהשודד אמר זהו נגמרו לי הכדורים.. באותו הרגע כשהתברר ליהודי שכעת אין לו נשק יותר, התנפל על השודד, הכה בו נמרצות וברח מהמקום. אותו הדבר הקב"ה השאיר את המצרים חיים כי היו להם קצת זכויות מזה שהם אירחו את בני ישראל בעבר, מה עשה? הוא גרם שירדפו אחרי בניי ועי"ז ירדו להם הזכויות ואז הוא יכל להטביע אותם.

ניתן להשיג: בהיכל ביהכ"נ המרכזי מנ"ח אברכים פרס כץ. **ובהיכל ביהכ"נ המרכזי** חניכי הישיבות כתב סופר רחוב סוקולוב ובבית אהרן רחוב רד"ק. וכן ניתן להשיג בכולל 'הליכות משה' בכל הקומות בסוף סדר שני אצל האחראי לכך בכל קומה, וכן **בספריה בקומה אחרונה בקלסר ירוק**. ובבני ברק אצל: **רבי יעקב ישראל אפשטיין שליט"א** מרמת אלחנן במקומות שונים. ואצל **רבי יעקב ווייס שליט"א** בשעות היום בכולל בהליגמן. ואצל **רבי ידידיה זר שליט"א** בהרבה מקומות. ואצל **רבי יוסף שטראוס שליט"א** במקומות מרכזיים. כמו"כ ניתן להשיג אצל **הבחור החשוב אלימלך אתרוג נ"י**, ובקרית הרצוג אצל **רבי מרדכי גרינמן שליט"א**. **ורבי בצלאל קיסנר שליט"א**. כמו"כ **מצורף בקובץ גליונות לרבי יצחק גולדשטוף שליט"א**. כמו"כ אפשר לשלוח מייל בקשה לכתובת: alon@gmail.com456. לע"י רבי משה אשר בן רבי חיים זצ"ל.

גליון זה מופץ חינם בכחמש עשרה אלף עותקים עלות כל חוברת סך חצי שקל. מי שרוצה להיות שותף בהוצאה שיפנה לטלפון: 052: 7633431 **ויזכה לכל הברכות שנאמרו על מזכי הרבים**

העלון הבא ייצא אי"ה בתחילת זמן קיץ פרשת אמור תשע"ט

